

Branko Ćopić

PRIČE ISPOD
ZMAJEVIH KRILA

NEĆEŠ MI VJEROVATI

ali sve je ovo istina, mačkove mi pređe! Imam ti ja jednog zmaja, mog starog prijatelja, i kad god zaželim da vidim i čujem neobične stvari, ja mu samo podviknem:

– Hej, ti, stari obješenjače, raširi krila da vidimo šta se po svijetu radi!

Moj prika zmaj nato samo kihne i strese s leđa prašinu, čitav oblak i po, pa raširi duga sjajna krila i zapjevucka:

– Oho-ho-ho, ce-de-ef, gotovo je, polazimo!

Ja mu onda vežem ispod krila jednu staru korpu za ugalj, smjestim se u nju, ponesem sa sobom durbin, udicu, mrežu za leptire i za zvijezde padalice, i još koješta drugo zajedno s četkom za zube, pa raportiram:

– Spreman za pokret! Ći, Ći!

Poleti zmaj pod modro nebo i gore u visini tako raširi svoja blistava krila da njima zakrili, čini mi se, čitavu zemlju. Pod odbljeskom njegovih krila sve se na zemlji izmijeni. Zatrepere nepoznata svjetla, jave se tajanstveni pjevači, ožive čudne sjenke. Ja onda potegnem svoj durbin i počnem da razgledam šta se to radi na zemlji, ispod zmajevih krila.

Da samo vidiš čuda!

Dolje se vide ne samo obične, svakodnevne stvari, nego i sve ono o čemu ljudi maštaju, čega se plaše i što u sebi smišljaju. Vidi se, na primjer, neobična raketa koju već godinama smišlja i konstruiše poznati naučnik. Uporedo s njom šeta nemirni bučni obješenjak đavo, gospodar planinske rijeke, kako ga je to zamislio praznovjerman seljak.

Branko Ćopić

PRIČE ISPOD

ZMAJEVIH KRILA

NEĆEŠ MI VJEROVATI

ali sve je ovo istina, mačkove mi pređe! Imam ti ja jednog zmaja, mog starog prijatelja, i kad god zaželim da vidim i čujem neobične stvari, ja mu samo podviknem: – Hej, ti, stari obješenjače, raširi krila da vidimo šta se po svijetu radi!

Moj prika zmaj nato samo kihne i strese s leđa prašinu, čitav oblak i po, pa raširi duga sjajna krila i zapjevucka: – Oho-ho-ho, ce-de-ef, gotovo je, polazimo!

Ja mu onda vežem ispod krila jednu staru korpu za ugalj, smjestim se u nju, ponesem sa sobom durbin, udicu, mrežu za leptire i za zvijezde padalice, i još koješta drugo zajedno s četkom za zube, pa raportiram: – Spreman za pokret! Ći, Ći!

Poleti zmaj pod modro nebo i gore u visini tako raširi svoja blistava krila da njima zakrili, čini mi se, čitavu zemlju. Pod odblijeskom njegovih krila sve se na zemlji izmijeni.

Zatrepere nepoznata svjetla, jave se tajanstveni pjevači, ožive čudne sjenke. Ja onda potegnem svoj durbin i počnem da razgledam šta se to radi na zemlji, ispod zmajevih krila.

Da samo vidiš čuda!

Dolje se vide ne samo obične, svakodnevne stvari, nego i sve ono o čemu ljudi maštaju, čega se plaše i što u sebi smišljaju. Vidi se, na primjer, neobična raketa koju već godinama smišlja i konstruiše poznati naučnik. Uporedo s njom šeta nemirni bučni obješenjak đavo, gospodar planinske rijeke, kako ga je to zamislio praznovjeran seljak.

Ima još i čudnijih stvari.

Evo, vidi se čarobno pseće carstvo o kome sanja pas Šarov, pa se vide dva nasmijana čudesna dječaka. Proljeće i vjetar Jugo, kako s hukom dolaze s mora, pa... pa evo malog čvorka koji traži prošlost, pa tajanstvene morske ribe koja guta bocu s pismom, pa dječaka koji razgovara s Mjesecom, pa razbojnika koji štiti ptice, pa...

Bezbroj se čudnih stvari dozna i vidi kad se nad zemljom rašire krila svemoćnog i svevidećeg zmaja Fantazije.

Ja onda ne budem lijen, već, sjedeći u onoj korpi pod krilima zmaja, zabilježim sve što sam vidio i čuo i – eto ti – ispadne čitava knjiga.

Nećeš mi vjerovati, ali kažem ti: mnogo istine ima u ovim pričama pokupljenim ispod zmajevih krila.

ČUDNOVAT SVJETSKI PUTNIK

Tako ti je to, dragi moj, kad neki tamo mališan ne umije čestito ni adrese na pismo da stavi. Dešavaju se onda prava pravcata čuda kao u kakvoj kilometarskoj priči iz arapske "Hiljadu i jedne noći".

Evo, pa čujte. Klap, klap, klap – naćulite uši, počinje priča!

Neki mališan, bezbrižan, plav i veseo, poznat pod nadimkom "Zimski leptir", pisao je pismo svom dobrom djedu Bradonji Brkiću u selo Kokošju Pogibiju, zadnja pošta Lisičjak, srez Tužni Pijetao. U pismu mu je čestitao stoti rođendan i molio ga da mu pošalje jednog pitomog zeca, goluba gaćana i malo lješnika. Kad je pismo bilo gotovo, Zimski Leptir napisao adresu: "Mome dobrom djedu" i bacio pismo u poštansko sanduče.

Evo ti sjutradan poštara. Uze ono pismo, pročitao adresu "Mome dobrom djedu" i uzviknu: – Pazi, ko li ovo piše mome djedu? E, baš će se čiča silno obradovati!

Njegov je djed stanovao u jednoj obližnjoj varoši, pa poštar, onako na brzinu, dade pismo nekom šoferu koji je upravo tamo kretao.

– Šoferu, dede, molim te, uruči tamo u varoši ovo pismo.

Šofer uze pismo, sjede u auto i zu-zu-zu-zu dojuri u onu varoš, uze pismo i pročitao adresu: "Mome dobrom djedu".

– Vidider, đavo mu gume probušio, pa on i ne kaže da je ovo pismo za mog djeda – poveseli se on. – Moram brzo da mu ga pošaljem do Ulcinja; tamo moj djed sjedi u vrućem pijesku i liječi reumu.

Baš te iste večeri jedan je dječak putovao za Ulcinj. Šofer mu dade ono pismo.

– Pioniru, dušo, ponesi mi ovo pismo za Ulcinj, a umjesto poštarine evo ti dvije bombone i guma za praćku.

Dječak otputovao za Ulcinj s pismom u džepu, a uz put je u vozu pravio praćku od one šoferske gume. Čim je stigao, brzo otrčao na kupalište, a kad se nad modrim talasima pojavi prvi galeb, on sunu rukom u džep i poteže svoju praćku. Fiju! Poletje kamen poput indijanske strijele, ali zato još brže poletje galeb i... Šta se dalje desilo? Dječak nije ulovio galeba, ali je zato galeb do danas ulovio najmanje trista riba i, eno ga, i sad je živ i zdrav, konkuriše ribama i boji se dječaka taman toliko koliko i ja tebe.

Ali – nalevokrug! – vratimo se pismu.

Vadeći iz džepa praćku, dječak je u brzini izvukao i pismo i ono je palo u pijesak. Hrabri lovac to nije ni opazio, odjurio je za drugim galebom. Ostade pismo samo na pijesku, u pismu čestitke za djedov stoti rođendan, a u čestitki molba Zimskog Leptira da mu pošalje zeca, goluba gaćana i malo lješnika.

Ubrzo tuda naletješe neki dječak i djevojčica. Djevojčica prva opazi pismo, zgrabi ga i pročita adresu, pa viknu: – Ih, ih, pismo za moga djeda!

– Daj da vidim – reče dječak, uze pismo i uskliknu: – Hura! Pa ovo je za mog djeda! Evo, jasno piše: "Mome dobrom djedu".

– Nije istina! – povika djevojčica. – To je pismo za mog djeda. Vidiš li da jasno i čitko piše: "Mom dobrom djedu", a ne tvome dobrom djedu.

– Lažeš, lažeš! Tu piše: "Mom dobrom djedu!" – derao se dječak.

– Nije, nego "Mome dobrom djedu!" – vrištala je djevojčica.

– Ua, tebe je juče istukao tvoj tata!

– Ua, ua, ti si dvojkaš! Imaš kriv nos!

Ščepaše se za kose i za uši i počеше čupati, ali ubrzo dopade jedno starije momče, razvadi ih, ote im pismo, pogleda ga i mirno reče: – Nemate razloga za svađu. Ovo je, kako vidim, pismo za mog djeda, a on je ovih dana otišao poslom u Veneciju. Moraću da mu ga po nekom pošaljem.

Momče predade pismo jednom slikaru koji je upravo kretao za Veneciju.

– Evo, družo, pa ćeš uručiti mome djedu. Naći ćeš ga, vjerovatno, na Trgu svetog Marka, on voli da tamo hrani golubove. Ne bude li tu, a ti trkni na most Ponto di Rialto na Kanalu grande, moj djed voli da odozgo posmatra gondole koje plove kanalom. Ne nađeš li ga ni tamo, onda posigurno sjedi pred jednom skromnom poslastičarnicom na Goldonijevom trgu i jede onaj fini sladoled, zvani "kasato".

– Oho, kasato! – reče slikar. – Pa ja ću to zbog njega morati čitav dan kasati.

– Nećeš baš čitav dan – utješi ga momče. – Možda ćeš ga odmah naći pred kafanom "Kod Florijana". On i kafu voli.

Uz put se slikar preslišavao šta li sve voli momkov djed, pa je sve ispremiješao: ispalo je na kraju da dobri djedica jede sladoled na gondoli zajedno s kafedžijom Florijanom i svetim Markom,

prodavcem golubova, mostova i kanala. A kad je konačno stigao u Veneciju, čestiti slikar potpuno zaboravi pismo i djeda i rastrka se da gleda slike. U

Duždevoj palati je toliko sjedio pred slikama Tintoreta, Ticijana i Veroneza da mu je narasla brada kao u kakvog razbojnika s Divljeg zapada, onda je prešao u Školu svetog Roka da gleda druge slike i otud je izašao s bradom do pola prsiju, a odatle, opet, pošao...

ali šta da vam duljim. Neki naši putnici pričaju da su ovih dana čak u Padovi, a to je podaleko od Venecije, vidjeli jednu ogromnu riđu bradu kako stoji u katedrali pred slikom Đota i mumlja: – Ao, sto mu muka, ni ovo nije loše!

– Eeej, stooj, priteži dizgine! – opet smo zaboravili na ono pismo!

Čekaj, šta ono bi s pismom? Aha, sjećam se! Pismo je slikar izgubio izlazeći iz parobroda u Veneciju, baš blizu Mosta uzdisaja, i tu ga je našao jedan engleski dječak, turista, preveo adresu uz pomoć rječnika i grdno se obradovao.

– Ol rajt, evo pisma za mog djeda!

Njegov djed bio je čuveni polarni istraživač i baš se te godine nalazio negdje oko Zemljinih polova. Da li je to bilo oko Južnog ili Sjevernog pola, to dječak nije znao, jer je čuo samo toliko da je djed otišao starim putem slavnog norveškog istraživača Amundzena.

Dječak je bio u nedoumici. Evo zašto:

– Amundzen je – razmišljao je on – 1911. otkrio Južni pol, a 1925. preletio je Sjeverni.

Kojim li je onda od ta dva puta krenuo moj djedica? Nema druge, to ćemo odrediti kockom.

Dječak uze metalni novac, baci ga uvis i reče:

– "Slika" je Sjeverni, "pismo" Južni pol. Novac pade na "sliku".

– Putuješ, dakle, na Sjeverni pol – reče dječak, uze pismo i predade ga jednom mornaru koji je kretao u lov na kitove.

– Molim te, čiko, predaj ovo mome djedu. Naći ćeš ga negdje oko Sjevernog pola. Ne boj se, lako ćeš ga poznati, on ti nikad ne puši na kratku englesku lulu, oko Nove godine uvijek se napije, a u džepu ćeš mu rijetko naći i prebijenu paru. Ako ga nema na Sjevernom, onda je sigurno na Južnom polu, jer trećeg pola nema.

– Ol rajt! – reče mornar i strpa pismo u džep, pored boce s rumom.

Nedjeljama je brod kitolovac plovio i kitove lovio po sumornim i hladnim vodama Sjevera, negdje poviše Norveške. Na brodu je onaj naš mornar, nosilac pisma. Kad bi ulovili nekog manjeg kita, on je samo kiselo pijuckao: – Pih, šugav zalogačić, svega četrdeset hiljada kila! Nije vrijedno ni čakšira ukvasiti.

Jednom tako, kad uloviše jedan poveći kitovski zalogaj od jedno sto hiljada kila, obradovani mornar maši se za onu svoju bocu s rumom i napipa u džepu pismo.

O, sto mu kitovskih peraja, umalo čovjeku ne zaboravim da predam ovo pismo! Čekaj, mora se na put.

I čim se brod primakao prvim ledenim poljima, on uze sa sobom torbu s hranom, vreću za spavanje, pušku za medvjede, zamku za pticu ponoćku, flašu s rumom i karte za igranje ako mu kod Pola bude dosadno, pa povika svom društvu: – Čekajte me jedno mjesec dana, pa ako se dotle ne vratim, potražite me negdje oko Pola, tačno ispod zvijezde Sjevernjače, i ne zaboravite koju bocu s rumom. Ne bude li me tamo, onda ćete me posigurno pronaći u njujorškoj luci, u krčmi "Zemljotres", za onim stolom u desnom ćošku. Sjećate li se, jedna mu je noga kraća. Nemojte samo larmati ako budem spavao.

– Ol rajt! – rekoše mornari. – Čuvaj se samo na Polu kijavice i nemoj noću mnogo da skitaš, poješće te medvjedi.

Nekoliko dana hrabri mornar lutao je kroz nepreglednu ledenu pustinju. Ponekad bi samo ugledao začuđenog sjevernog medvjeda, ali bi nato kiselo pljucnuo i rekao: – Pih, ne znaš da igraš "tablića" ni "farbule"? Pa, naravno. Odbij onda, nisi interesantan.

Medvjed, razumije se, nije znao ni "tablića" ni "farbule", ni "pokera", ni "ajнца", ni "božjeg blagoslova", pa čak ni običnog "duraka" iako je bio susjed Rusima, pa je zlovoljno okretao leđa, a naš bi mornar onda potegao iz svoje boce, pa je sve puckalo po ledu i pravilo takvu larmu kakva se u blizini Pola odavno nije čula.

Jednom... Hm, da li je to bilo uveče, pred ponoć, pred svitanje, kad li? Sam će ga đavo znati, jer je noć trajala već čitav mjesec i po dana, a od zore još nigdje ni traga. Zbunio se i sat, pa u podne ne zna nije li to možda ponoć, a, kao za pakost, nigdje kakvog pijetla da kukurikne...

Jednom, dakle, u neodređeno doba dana ili noći, mornar ugleda prema čarobnoj sjevernoj svjetlosti nekog čovjeka pred povećom

kolibom od leda i pomisli u sebi: – Ovo je vjerovatno onaj dječakov djed. Čekaj, kako ono reče dječak: djed ne puši na lulu, pije o Novoj godini i u džepu nema prebijene pare. Aha, sad ćemo vidjeti.

Mornar priđe nepoznatom, pozdravi se i upita:

– Pušiš li, burazeru?

– To je moja stvar – grubo odgovori vlasnik ledene palate, jer je u stalnom dodiru s medvjedima bio postao vrlo neučtiv.

– Hm, neodređen odgovor – pomisli mornar i postavi drugo pitanje:
– Piješ li o Novoj godini?

– Nikog se ne tiče kad ja šljemam, cugam, pijančim, cevčim, ločem, cvrcam, kad me udara šljivova grana ili obara brat Vinko Lozić – još grublje odgovori nepoznati.

– A imaš li u džepu prebijenu paru? – postavi mu mornar treće pitanje za prepoznavanje djeda.

– Para, naravno, imam, ali nemoj ni pokušavati da me opljačkaš, jer je u blizini Pola strogo zabranjeno dirati mirne prolaznike.

– Hura, hura! Pa ti onda nisi polarni istraživač Čarls, onaj što je pošao Amundzenovim tragom! – povika mornar.

– Eh, ti, moržu jedan! – progundā nepoznati. – Čarls je otišao na Južni pol, a ne ovamo.

A ja sam ako hoćeš da znaš, član ekspedicije profesora Fakta i čuvam ovu prihvatnu stanicu.

– Au, pa to sam ja onda zalutao – huknu mornar. – Baš me onaj dječak iz Venecije natocilja, izvoza i nasanjka. Šta ćeš, hajde onda da se bar pokartamo, pa da uzalud nisam dolazio ovamo.

– Drage volje – pristade član ekspedicije.

Do polarnog dana, a to je, bogme, podugo trajalo, član ekspedicije prokartao je sav novac, pa onda čitavo svoje posuđe, vreću za spavanje, naočare za snijeg, saonice i zapregu pasa, skladište suve ribe i smrznuta mesa, i na koncu svoju kolibu od leda i paket švedskih čačkalica. Kad je sve bilo prokockano, član je ustao, obrisao ruke i rekao: – Alal ti pekmez, baš si me propisno opirio, očistio, opelješio, ogulio, opuckao i o-o-o...

a-ćiha! – kihnu on gromko i progundā:

– Prehladio sam se od sjedenja na kartama. Eto, poda mnom se rastopila stolica od leda.

Popravi je, molim te, vidiš kako je kartanje štetno.

– E, kad sam već sve ovo dobio, onda je red da ovdje i ostanem kao član ekspedicije, a ti se vrati lijepo svojoj kući i drugi put se čuvaj kijavice – reče mornar. – I molim te, ponesi ovo pismo, pa ga nekako doturi na Južni pol, do dječakova djeda.

– U redu – pristane član ekspedicije. – Ja baš krećem tamo da potražim službu kod istraživača Čarlsa. Daj brzo pismo, žuri mi se da što prije stignem južnjake.

Ostade mornar da čuva kolibu i vrši naučna mjerenja, jer je taj bio svemu vješt, a bivši čuvar još jednom kihnu, namače na čelo svoju čupavu kapu i opuči preko leda prema Jugu noseći dječakovo pismo.

Na kraju leda član je pronašao neki ribarski brod i ovaj ga prebaci u Sjevernu Ameriku.

Onda on zape sve niz Ameriku, pređe Panamski kanal i stiže srećno do granice Brazilije, pazeći uz put da mu ne ukradu pismo, jedinu njegovu pokretnu imovinu ako se tu ne računa odijelo, kapa i cipele od kože morskog psa.

Kad se prošvercovao preko granice u Braziliju, svrati u jednu omanju varoš i tu prileže na klupu u parku da malo prodrijema.

Na njegovu nesreću, toga dana su se u varoši održavali opštinski izbori, a to u Braziliji, kao što znate, ne ide bez pucnjave. Elem, kad je oko parka zapucalo, moj ti putnik skoči na noge i unezvijeri se.

– Za koga ćeš da glasaš? – dopade preda nj jedan onako sa šeširom od pola metra i s ogromnom revolverčinom na kolut. – Deder, brzo, za koga si?!

– Ja, ja, ovaj... – zbuni se naš putnik. – ja sam za istraživača Čarlsa.

– Ah, drž' ga! – prodera se ona delija i diže revolver, a siroti putnik dade tabanima vatru i stade tako da struže, dimi, maglira i prepreda niz Braziliju kao neki avion na mlazni pogon da ga nisu stigli čak ni revolverski meci. Jurio je tako čak do Argentine i tu zapade u neko krdo goveda, spotače se i ono pismo izgubi, ali to u strahu nije ni opazio i produžio je da bježi dalje, prema Jugu.

Ostade pismo u beskrajnoj argentinskoj ravnici među pet hiljada goveda i tu ga predveče nađe sin jednoga govedara, porijeklom iz naše Dalmacije.

– Gle, otkud ovdje pismo za mog dobrog djeda? – začudi se on kad pročita adresu. – Baš ću ga poslati po nekom u Jugoslaviju, do

djeda.

Dječak daje pismo jednome našem mornaru koji je upravo kretao za Jugoslaviju, ali ni ovoga puta pismo Zimskog Leptira nije imalo sreće da se vrati u domovinu iz koje je krenulo.

Evo zašto.

Na nemirnom Atlantiku mornarev brod zahvati teška bura i on trećeg dana naiđe na podvodne stijene, ošteti se i stade da tone.

– Ako se već ne spasem ja, da bar sačuvam pismo – reče savjesni mornar, pa savi pismo u trubu, metnu u jednu bocu, čvrsto je začepi i baci u more.

– Hajd', nek je sa srećom.

Ipak, brod se srećno spasao zahvaljujući požrtvovanju naših mornara, ali šta je bilo s pismom i bocom?

Šta je bilo! Evo šta, ali samo zažmurite, jer je mnogo strašno. Bocu je progutala ajkula.

Progutala i odjurila za jednim brodom koji je putovao za Veliki Tihi okean, za Pacifik.

Tu se negdje izgubila od broda i otišla u nepoznatom pravcu.

Šta ćemo sad? Izgubismo pismo.

Hajdemo za ovim engleskim brodom koji prevozi trupe na bojište u Koreji.

Da prekrate dugo vrijeme, mornari baciše u vodu ogromnu udicu, pravu kuku, s komadom mesa na njoj. Ne prođe ni pet sekunda – đap! – ogromna ajkula izvrnu se na trbuh i proguta udicu.

– Hura! – povikaše vojnici i mornari. – Vuci, vuci!

Izvukoše zubatu ajkulu, koja se otimala i oko sebe šibala repom. Jedva je umlatiše sjekirama, rasporiše, kad tamo: u stomaku joj nađoše bocu s pismom. Izvadiše ga i pregledaše, niko ne zna da pročita adresu, jer je bila napisana ćirilicom.

– Ovamo ga! – povika jedan ogroman ćorav mornar, koji je prošao sve svjetske luke, ponešto znao od svakog jezika, a oko je izgubio u nekoj tuči u Šangaju. – Brzo ga dajte, ja sam ti stručnjak za latinicu, goticu, ćirilicu, arabicu, klinovito pismo, hijeroglif i seoske raboše.

Jednooki mornar pročita adresu i stade da prevodi:

– Adresa glasi, pazite dobro: Mome dobrom... dobrom... ček, ček, jest: "Mome dobrom bratu". Oho, pa ovo je za mog brata Mak-Maka,

gajdaša četvrte škotske čete, koji se bori u Koreji u sastavu engleske brigade.

I on predade pismo jednom vojniku i zamoli ga da ga u Koreji nekako uruči njegovom bratu gajdašu.

Stigao vojnik u Koreju, ali ga već prvog dana borbe zarobiše Kinezi i odvedoše u Kinu.

Tamo čuje da je u ropstvu i onaj Mak-Mak, veseli škotski gajdaš, i stade da propituje za nj da mu uruči pismo.

– Evo, ja ću mu ga odnijeti, on je kod nas u logoru – ponudi mu se kineski vojnik Ču Dan San i uze sa sobom pismo, ali još nije ni stigao do svog logora, kad li ga odrediše da prati za Indiju neku kinesku delegaciju. Vojnik, razumije se, odmah krenu noseći u džepu tuđe pismo.

Ehej, braco moj, medeni, kakve li je sve doživljaje u Indiji imao kosooki vojnik Ču Dan San, to ti je posebna priča, šarena kao pagoda u Bombaju, a na nekim mjestima strašna kao bengalski tigar. A kako i neće biti doživljaj kad te iz džungle vreba tigar, iz rijeke tuponosi krokodil mager, a iz trave naočarka. Umjesto konja jašu se slonovi, a ulicom se šeta sveta krava i ljudima s glava skida i jede turbane, šešire, kačkete i beretke, a niko ne smije na nju da se naljuti ili, ne daj bože, da je opauči kakvom toljagom i da drekne: – Tigar te pojeo, svetice!

A tek indijski fakiri, jogi i ostali čarobnjaci! Daleko im kuća, njih nećemo ni da pominjemo. Takav ti jedan čarobnjak, vele, dragi moj čitaoče, samo izrekne neku tajanstvenu formulu, nešto kao "baktiagala-bumla" i – začas te pretvori u magarca.

Postaneš pravo pravcato magare, i po formuli i po sadržini, njačeš sve koješta, daleko zaobilaziš svoju školu i povazdan si na poljani gdje raste čkalj.

– Sačuvao me gromovnik Jupiter i od takve metamorfoze! – što bi rekao neki čiča Ovidije.

Elem, da ne duljimo, našem Kinezu pismo je pridigao baš jedan takav čarobnjak. Taj ti je u isto vrijeme bio krotitelj zmija, čitač misli, gutač vatre i šta ti ja znam šta još, a spavao je na postelji od eksera i još se žalio da mu je suviše meko.

– Ovaj Kinez nosi u džepu pismo iz koga zrače iskrene želje i misli jednog dječaka – rekao je čarobnjak. – Hajde da ga uzmem i uputim

u pravom smjeru, jer mi se čini da ono već odavno luta.

Čarobnjak neopazice izvuče pismo iz vojničkog džepa i hajd, hajd, hajd – donese ga upravo pred jugoslovensko poslanstvo u Indiji i tu ga spusti na stepenice.

– Osjećam da mu je ovuda pravi put – reče on u sebi.

Te godine naš poslanik u Indiji bio je... bio je... pa da, bio je glavom drug Đerđa.

Nađe, dakle, drug Đerđa to pismo, pogleda ga, pročita adresu i nasmiješi se: – Vidi ti, molim te, na pismu je žig beogradske pošte, upućeno je nečijem djedu, a evo: stiglo u Indiju. Tako ti je to kad je adresa nepotpuna. Moglo je da zaluta čak i na Mars pored ovakve adrese, nekom djedu marsijancu.

Drug Đerđa dade pismo jednom kuriru, koji se upravo vraćao u Jugoslaviju, i reče mu: – Vрати ovo pismo u Beograd, u poštu broj dva, odjeljenje za nepotpuno adresovana pisma. Tamo će već znati šta će s njim.

Primi kurir pismo, i nešto vozom, nešto brodom, evo ga u Jugoslaviji. Tu sjede u brzi voz za Beograd: pa da ne bi zadrijemao, uze ono dječakovo pismo, stade uz otvoren prozor i poče da razgleda adresu.

Voz je upravo punom parom jurio kraj malog sela Kokošje Pogibije, kad jedan snažan nalet vjetra istrže pismo iz kurirovih ruku, zavitla ga uvis i ponese prema seoskoj kući.

– Stoj, bre, nije tamo pošta broj dva! – povika za njim kurir, ali brzi voz odnese za tili čas i njega i njegov glas, a pismo pade baš pred kuću starog Bradonje Grkića, dječakovog djeda.

Djed je baš taj dan proslavljao svoj sto prvi rođendan i pismo mu je, znači, stiglo poslije godinu dana lutanja po svijetu.

– Gle, eno neko pismo pade u dvorište! – povika on, istrča, podiže ga, a kad pročita adresu, odmah poznade rukopis svog unuka, Zimskog Leptira, i reče raznježeno: – Vidi ti njega, a lani mi se nije javio.

Kad je najzad pročitao čestitku, on se prodera:

– Gle ti majčinog računđije! Čestita mi stoti rođendan, a ja danas proslavljam sto prvi.

Zabunio se momak za čitavu godinu.

Djed još jednom pročita adresu, pa se istom lupi po čelu:

– Ali kako li je samo stiglo pismo s ovako lošom adresom? Da ga nije on sam, lopov jedan, ubacio u dvorište, pa se negdje sakrio?

Starac prohodi oko kuće, zaviri ovdje-ondje, viknu nekoliko puta: "Uja, javi se!", ali se niko ne javi.

– Da nije bačeno iz aviona? – pomisli čiča i podiže pogled uvis, ali na nebu čak ni vrane, a kamoli aviona.

– E, onda ga je sigurno vjetar donio – zaključi djed i zavrtje glavom.

– Gledaj ti samo mog unuka, žao mu bilo kupiti marku, pa poslao pismo besplatno, po vjetru. E, baš je obješenjak! Uostalom, pismo s ovako rđavom adresom i nije za pravu poštu, nego za vjetra-poštara.

Ipak je dobri djed poslao Zimskom leptiru zeca, goluba i dosta lješnika, a pismo je poljubio i stavio pod svoj jastuk.

Od toga dana djed Bradonja sanja sve nekakve čudnovate snove: čas da se vozi u gondoli, čas da se karta u ledenoj kolibi s nekakvim u čupavoj kapi, sad ga opet u snu jure ajkule i Kinezi, drugi put ga čarobnjaci pretvaraju u magare i tako sve nešto da to ni u snu ne može povjerovati.

Jedanput je čak sanjao i to kako se obreo u nekakvom tuđem gradu, kad li odnekud ispade sveta krava, zgrabi mu s glave novu novcatu šubaru i uze da jede.

– Vuk te pojeo, prokletnice! – dreknu djed i raspali kravu nekakvom toljagom, ali onako u snu udari u stvari po drvenoj ivici svoga kreveta, naglo se probudi i progundā: – Đavo je njezin i kravu, zar je moja nova šubara tako masna da se može čak i pojesti? Laže krava, to ću joj reći u brk, pa makar bila i sveta!

To reče čiča, pa brže-bolje zaspā, ne bi li u snu opet vidio svetu kravu da joj kaže ono što misli o svojoj novoj šubari.

DOŽIVLJAJI ČIČA ZIMONJE

– Alo, alo, ima li kakvih znakova da se Proljeće približuje? – viče na telefon ljutiti čiča Zimonja, a s druge strane žice; srdito pjevuckajući, odgovara mu vjetar Sjeverac: – Ništa osobito, dragi čiča. Jedino se na padini brijega snježni pokrivač poderao na dva mjesta, ali već mu je i vrijeme, star je. Imaš li koju novu snježnu krpu da ga zakrpimo?

Čiča Zimonja zabode nos u svoje računске knjige, uze da mrmlja i odgovori: – Alo, alo, potrošio sam sve, i najmanju snježnu zvjezdicu,

i to nedavno, kad nas je one noći opljačkao vjetar Jugo i poderao nam sve ogrtače po bregovima. Imam u ostavi samo nešto inja, ali to mi treba za ukrašavanje moje rođene brade.

– E, onda smo obrali ledenice! – prosikta zabrinut Sjeverac.

Čiča Zimonja dođe tako svake godine, nekad ranije nekad kasnije, drsko zavlada čitavim našim krajem. Okuje rijeku, sjedne na svačiji krov, štipka đake za uši, lunja noću oko tobdžijske kasarne i vuče stražare za nos, pa je čak toliko smion da se kroz razbijen prozor uvuče u kasarnu milicije i škaklja milicionare po tabanima. Onda miljkani ustaju, trpaju ugalj u peć, a čiča-Zimonja bježi napolje, jer milicionarska peć počne gromko da tutnji: – Du-du-du, drž-drž-drž, lopov je u sobi! Ponekad se čiča Zimonja ušunja i u muzej, primakne se kosturu mamuta i pita ga: – Sjećaš li se kad smo se nas dvojica nekad susretali? Bilo je to prije nekoliko hiljada godina. Onda sam bio mnogo ljući, zar ne?

U Januaru je čiča Zimonja najbolje raspoložen. Fijuče, zvižduka i tresse srebrnim praporcima hladnog Sjeverca, vijori snježnom zastavom, i po prozorskim oknima slika blistave hladne šume. Ali čim sunce malčice ojača i ukažu se prve mrlje okopnjele zemlje, čiča se uznemiri i pokunji.

Evo ga, i sad je uznemiren. Čeka ga velika bitka s mladim veselim junakom Proljećem.

– Alo, alo, Sjeverče, jesi li noćas opazio štogod sumnjivo? – pita čiča Zimonja, a Sjeverac, pomalo kašljucajući, odgovara: – Vidio sam. Stražar na vatrogasnom tornju jutros je cupkao nogama i pjevušio nekakvu sumnjivu pjesmicu, nešto kao... kao: – Doletjela lastavica opa-cupa-cup!

– Uhu, uhu, brr! – strese se čiča Zimonja. – Ne spominji mi tu strašnu ptičurinu. Ona je vječiti saveznik Proljeca. A šta si još opazio?

– Vidio sam jednog dječaka s visibabama u ruci. Sve je skakao s noge na nogu i vikao: "Ura, evo Proljeca! Našao sam visibabu!"

– Oho, to je već otvorena pobuna! – progundā čiča Zimonja. – Da me nešto jutros ne bole leđa, baš bih potražio toga maloga nevaljalca i na putu do škole tako mu natrljao uši da bi mu bile crvene kao onaj razbojnik Plamen, koji guta drva i mene toliko mrzi.

– Ja ću te osvetiti – reče mu Sjeverac. – Sjutra ću onome dječaku oteti kapu i odnijeti je čak do sela Nedodina, samo ako me posluži snaga. Znaš, okašljao sam, a to je prvi znak da se primiče moj smrtni neprijatelj, vjetar Jugo. Sjutradan, u ranu zoru, sjeverac skoknu do čiča Zimonje i zateče ga kako svoju bundu krpi mrazovim koncem. Postava od inja bila se već sva olinjala.

– Pogledaj, brate Sjeverče, svu mi bundu pojeo sunčev moljac. Evo, krpim je svako jutro, ali se do podne ovaj mrazov konac sav iskida.

– Mani ga, i sa mnom ti je zlo! – prošišta Sjeverac. – Bio sam noćas krenuo na more, na promjenu vazduha, ali me iza prvih planina dočeka Jugo i tako mi ispraši leđa da me i sad trese topla groznica.

– Pa ti ga tuži miliciji za tešku tjelesnu povredu – predloži mu čiča Zimonja.

– E, moj brate, ne smijem ti ja miliciji na oči, jer sam zimus polomio u parku mnogo drveća, porazbijao sam prozore na gimnaziji i odnio čitavo tuce đačkih sveski – požali se Sjeverac.

– A za sveske se ne boj – reče čiča Zimonja. – Možda je čak i korisno što si ih odnio, jer u njima ima bezbroj pogrešnih računa, rđavih crteža i debelih dvojki.

– Tako je! – potvrdi Sjeverac. – U jednoj svesci čak sam i to pročitao da Proljeće dolazi 15 februara.

– Uhu, uhu, uhu! – povika čiča Zimonja. – Zašto taj đak nema četiri uveta, pa da ih tri sata zavrćem, šarafim, zasukujem, odsukujem, trljam i ribam!

Tog dana Sjeverac i čiča Zimonja odoše na vrh planine i kukom na ledu napisaše ovu objavu:

STRAŠNA OPOMENA

Preko ove planine najstrožije se zabranjuje prelaženje dvojici nepoznatih skitnica nomadskog porijekla, a to su: 1) Proljeće, dječak plave kose, modrih očiju, brkova nema, nosi šarenu košulju, bos i bez kape, voli da se igra "škole" i "šapca-lapca", jede rane trešnje i spanać i bez prestanka se smije kao lud. Osobiti znaci: voli da kiti drveće.

2) Jugo, boja očiju i kose nepoznata, jer je istoimeni nevidljiv, brkove i bradu vjerovatno ima, jer škaklja prolaznike iza vrata, svira na neku spravu nepoznatog oblika i veličine, jede snijeg i led u

društvu sa Suncem. Osobiti znaci: dotični je vjerovatno završio padobranski kurs (provjeriti u Zemunu kod avijatičara Stipe Butorca, druga vrata desno!) Ko dotične protuve ukeba, uhvati ili ulovi, neka im oduzme isprave, veže ih i nek ih stražarno sprovede u sadašnji glavni štab čiča Zimonje na najvišem vrhu planine. Juga treba dopremiti u zatvorenom sanduku bez ijedne rupe da se ne bi izvukao i pobjegao zajedno s Promajom.

Nagrada za hvatača: tri mjeseca besplatnog zimovanja u Smrznutom Cvokotancu, bunda od inja i dozvola za igranje u Snježnoj Oluji (svira duvački orkestar kapelmajstora Sjeverca).

Mole za saradnju:

Čiča Zimonja i Sjeverac

Na žalost, prvi koji je pročitao tu objavu bilo je samo Sunce. Dok je ono sralo i čitalo nezgrapna Zimonjina slova, led se sasvim otopio, a s njim nestade i opomene.

Ubrzo na to mjesto stigoše Jugo i Proljeće i svuda okolo, pod niskim žbunjem, probudiše raznorazno cvijeće. Zamirisa čitav kraj.

Te iste noći, u jednoj studenoj pećini na vrhu planine, čiča Zimonja se trže iza sna, omirisa vazduh i namršti se.

– Uhu, ala nešto smrdi! Čini mi se da su ljubičice.

– A mene bole noge progundā Sjeverac. – Sigurno je Jugo blizu.

Ujutro obojica skočiše i brzo odjuriše onoj svojoj tabli na planinskom prevoju, ali umjesto ledene ploče nađoše jezerce bistre vode, gorsko oko, u kome su se ogledali iskidani bijeli oblaci. Oko jezera šarenio se veseo okvir od cvijeća: to je u stvari bio jedan oglas, ispisan azbukom Proljeća, u kome je proljeće objavljivalo čitavoj prirodi da su došli veseli dani Buđenja i opšte radosti. U tome oglasu bila je i jedna mala zabrana: "Zabranjuje se drijemanje, čmavanje; protezanje, cmizdrenje, burenje, durenje i mrštenje.

Niko se ne smije ukipiti kao lipov svetac i ukočiti kao drven bog. Strogo se kažnjavaju djeca koja se ne igraju, ne skaču, ne viču, ne penju se na drveće i ne jure sa loptom. Ko se uhvati u zimskom kaputu, mora pet minuta dubiti na glavi."

Čiča Zimonja i Sjeverac pogledaše u svoje debele bunde i uplašeno zažmirkaše: – Uhu, uhu, ako li nas uhvate s ovolikim bundama, dubićemo na glavi čitav sat.

– I to još u mravinjaku! – poprijeti im s grane jedna vrana koja se te zima žestoko smrzavala.

Čiča Zimonja i Sjeverac toliko se uplašiše od mravinjaka da zagrabiše brže od vjetra i odjuriše u grad, u rusko poslanstvo.

– Molimo vizu i dozvolu za boravak u Sibiru. Sad nam je tamo pravo mjesto.

I tako su te godine, negdje prvih dana marta, čiča Zimonja i Sjeverac otputovali u Sibir.

Uz put, negdje iza Moskve, obojica su se napili votke, ruske rakije pa su im u vozu ukrali bunde. To je bilo još lanjske godine, pa je zato ove godine čiča Zimonja došao bez svoje debele bijele bunde i zbog toga kod nas nije gotovo ni bilo snijega.

Prekjuče sam opet susreo na stanici čiča Zimonju. Ove godine on putuje u Norvešku jer tamo se, veli, ne krade. Gdje god nešto izgubiš, ondje te i čeka. Tako je, kažu, neki čovjek izgubio na livadi pored neke varoši jedno tele, a poslije tri godine našao – čitavog vola.

– Sjajno je to! – potvrdih ja. – A ti gledaj da nam se iz Norveške vratiš u decembru sa što debljom bundom i evo ti jedno jaje, pa ga izgubi. Možda ćeš mi do zime pronaći i donijeti čitavu kvočku s pilićima.

DOŽIVLJAJI JEDNOG ČVORKA

– U ovom kraju baš nigdje nema grožđa. Zašto ga ljudi ne gaje? – upita čvorak skitnica svog slučajnog poznanika vrapca s kojim se toga jutra našao na ogradi pred školom.

– Ne znam, brate – odgovori vrabac. – Za takvu vrstu jela nikad ni čuo nisam, a živim ovdje već vrlo dugo. Od mog rođenja dvaput su trešnje pocrvenjele, dvaput pšenica požutjela, trideset puta se mačak penjao na školski tavan, a ja sam pojeo more žita.

– Oho, pa koliko si ti to star? – začudi se čvorak.

– Eto, pa računaj – reče vrabac. – Dva više dva više trideset plus jedno more – koliko mu to dođe? Slab sam u računici.

– Hm, hm, čekaj! To će mu biti... Ček, ček... dva proljeća, dva ljeta, trideset bježanja pred mačkom i more ručkova. Je l' tako?

– Tako je – složi se vrabac. – I za čitavo to vrijeme nigdje nisam ni vidio ni čuo za to tvoje grožđe, – Grožđa je bilo u prošlosti – ozbiljno se javi s kruške jedan stari gavran. – Ja sam ga lično vidio.

– A gdje li mu je ta prošlost? – u jedan glas upitaše čvorak i vrabac misleći da je to neko mjesto.

– Pa iza vas je, klipani jedni – podrugljivo grakne gavran i diže se uvis, pa odletje prema poljima, jer nije želio da dalje razgovara s neznicama.

Čvorak i vrabac brzo pogledaše iza sebe, ali tamo je bio samo prašan seoski put, na putu jedan vo, a na volu dva roga.

– Eto, nema iza nas nikakve prošlosti – reče vrabac. – Laže gavran.

– Idem da upitam vola, pa kad nađem prošlost, doći ću da ti javim. Pričekaj me na ogradi – predloži čvorak i poletje prema volu.

– Znaš li ti gdje mu je ta prošlost? Tamo, kažu, ima grožđa! – upita čvorak doletjevši pred vola.

– Prošlost? – zamisli se vo. – Sigurno je tamo negdje blizu naše štale, jer moja mati priča da sam ja u prošlosti bio tele. Idi, evo, ovim putem, pa onda okreni desno, pored velikog hrasta. Tamo je negdje ta prošlost.

Odletje čvorak do hrasta, spusti se na granu i upita:

– Starino, znaš li da mi pokažeš put za prošlost? Zaželio sam se grožđa.

Prastari hrast tiho zašumi sa svojih trista hiljada listova:

– Pogriješio si put. Ja sam u prošlosti bio samo jedan mali žir, tako malen da bi me i ti mogao nositi...

– Ma zar je to moguće?! – uskliknu čvorak.

– Da, da, samo mali žir – potvrdi hrast. – Pao sam s velikog hrasta koji je rastao pored stare tvrđave gore, na brijegu. Jednog dana dođe neki dječak, švrca, diže me sa zemlje i uze sa mnom da se igra. Igrajući se strčao je niz brijeg i baš na ovome mjestu počeo je da se takmiči s drugovima u bacanju kamena s ramena. Žir je spustio na zemlju, pa tako i zaboravio. Iz toga žira nikao sam ja i, kao što vidiš, prilično porastao.

– Onda se prošlost nalazi gore na brijegu? – priupita čvorak.

– Tako je – potvrdi hrast. – Ja sam gore zaista bio u prošlosti. Šteta što sad nema onog dječaka da njega upitamo.

– A kuda je on otišao? Sigurno se kupa.

– Ne, ne kupa se – odvrati hrast. – Dječak je rastao i najzad postao gospodar velike tvrđave. A jednog dana zemlja je zatutnjala pod kopitama mnogobrojne konjice. Dolazio je veliki vezir Kara-Mustafa sa silnom vojskom. Gospodar tvrđave onda navuče oklop, sablju pripasa i siđe u ovo isto polje sa svojim silnim oklopnicima da dočeka Kara-Mustafu.

– Pa šta je onda bilo? – radoznalo upita čvorak.

– Eh, šta je! To je trebalo da vidiš. Zašto ranije nisi došao?

– Razgovarao sam s vrapcem, pa se zadržao – objasni mu čvorak, a hrast nastavi: – Ehe, da si samo vidio kako sablje sijevaju, zveče oklopi i konji se propinju. Od jutra do mraka trajala je bitka, a onaj moj negdašnji dječak sedam je puta kretao na juriš oklopnike, tri su konja pod njim ubijena, a on je još uvijek neumorno jurišao.

"Junački ovaj brani zemlju!" uzviknuo je s odobravanjem Kara-Mustafa i lično poveo u boj svoje odmorne konjanike. Zatutnja bojno polje, ukrstiše se mačevi i krive turske sablje, diže se oblak praha. A uveče, kad se stiša bojna vrema, gospodar tvrđave ležao je mrtav pored svoga barjaktara.

– Tužna priča – reče dobri čvorak. – Eto ti šta sve putnik čuje kad dođe u prošlost. Baš je ta prošlost neko začarano selo, njiva, šta li je.

– A ja mislim da je prošlost onaj strmi brijeg s tvrđavom na vrhu – reče hrast. – Moj dječak je baš tamo živio u prošlosti.

– E, onda letimo tamo – odluči čvorak i zaleprša visoko iznad negdašnjeg bojnog polja.

Sletio je na jednu od kula stare tvrđave baš kad se na njenu terasu penjao neki stari istoričar, čičica duge bijele brade.

– Šta ti tražiš ovdje, uvažena brado? – učtivo upita čvorak.

– Oživljavam prošlost, moj dragi repiću – odgovori mu istoričar.

– E, to ti je dobro – pohvali ga čvorak. – Baš i mene interesuje prošlost, u prvom redu grožđe koje je u njoj raslo. I njega ćeš ti oživjeti, je li tako?

– Naravno da ću oživjeti – reče naučnik – vidjećeš, na primjer, kako je Horacije volio grožđe i o njemu krasno pjevao.

– Oho, sigurno je i taj Horacije bio neki čvorak? – upita bezazleno ptica neznaica.

Istoričar se nasmiješi.

– Nije baš čvorak, ali je bio nešto tako kao slavuj – veliki pjesnik.
– Aha, aha, dobro je! – obradova se čvorak. – Baš ćeš mi pokazati gdje se tu u toj prošlosti nalazi Horacijeva grožđe. Željan sam da ga izbliza vidim.

Čvorak se spusti na historičarevo rame i tako zajednički krenuše, to jest: krenu historičar noseći svog neobičnog prijatelja.

I evo: u velikoj sali, na univerzitetu, stari historičar drži predavanje i pred svojim slušaocima oživljava prošlost. Oživljava slavne bitke, pobjede, velike heroje koji su branili svoj narod i čuvene pjesnike koji su o njemu pjevali. Oživjeće jednog dana i onog branioca stare tvrđave o kome je pričao moćni hrast, govoriće o pjesniku Horaciju.

A šta radi čvorak?

Čvorak, bogme, kao svaki čvorak: sjedi među studentima ispod biste Julija Cezara, nemiran je, vrti se i brblja smetajući ostalima da slušaju predavanje. Kad jednog dana bude riječ o Horaciju, sigurno, zbog brbljanja, neće ni to čuti i, eto ti, – ne vrijedi mu što je došao na univerzitet. Možda mi poneko ne vjeruje da je čvorak otišao baš na studije?

Ehej, istinu ja govorim! Baš sam jednom prolazio pored neke škole, i to za vrijeme nastave, kad tamo: nešto čavrlja u posljednjoj klupi. Čavrlja, čavrlja neumorno. Vidider, mislim se ja, i ovdje dospjeli čvorci. Ta ko će drugi čavrljati za vrijeme časa nego baš čvorci!

Ovdje je priči kraj, ali... ček ček, zaboravismo vrapca! Gdje je vrabac?

Eno ga, i danas ćete ga sresti na kome bilo plotu. Čeka svog poznanika čvorka, čeka uporno, a kad mu koji drugi vrabac kaže da je čvorak već odavno mrtav, on mu ne vjeruje i bez prestanka ponavlja; – Živ, živ! Živ, živ!

ŠAROV U ZEMLJI BAJKI

Negdje daleko, kaže stara bajka, daleko, čak na kraju svijeta i još jedno pola sata dalje, u Zemlji bajki, nalazi se čarobno pseće selo. Tamo ti, vele, svako pseto časkom zaluta u šumu od kostiju bježeći ispred varena zeca. Zineš li, odmah ti uleti u usta pečena ševa, zalaješ li, s grane sipaju kokošija krilca. Noću ti pod uzglavljem prijatno mirišu pržene kobasice s bijelim lukom, a čim ujutro otvoriš okce, pseći kuvar već te pita: – Želi li gospodin za doručak guskin batak ili praseće uvo?

Psi su davno zaboravili put do toga sela i oni ga danas vide samo u snu. Jedini mjesec, stari svjetski putnik, zna gdje se ono nalazi. Zato mnogo kuca uveče diže glavu put zlatna mjesečeva kruga i molećivo zavija: – Auuu, kaži mi kaži gdje je pseće selo.

O tome selu često je sanjao i rundavi Šarov, jedno bistro psetište iz plemena ovčarskih pasa u dalekoj zemlji Buji-Baji, negdje iza tri mora. On, istina, nije čuvao ni ovce ni jaganjce, ali je zato vodio slijepca. Zbog toga je bio uobrazio sebi da je mnogo pametniji od ostalih ovčarskih džukaca koji se povazdan izležavaju oko stada na planinskim pašnjacima.

O drugim dobrim i lošim stranama našeg Šarova nećemo zasada govoriti, o tome će kasnije biti riječi, a sad najprije da vidimo kako se Šarov rastao od svog gazde: Jednog dana, na nekom velikom vašaru u zemlji Buji-Baji, iskupi se mnoštvo slijepaca, gluvonijemih, ljudi kljastih ruku, ćopavih u nogu i drugih. Većina od njih bili su zdravi zdravcati ljudi, ali su se samo pravili bolesni i nemoćni da ne bi morali da rade i da bi mogli olako da žive od pomoći drugih ljudi.

Sjede oni tako i glasno traže milostinju, dok se odjednom sa svih strana oko vašarišta začuše uzvici i neka trka.

– Šta to čujem? – reče jedan lažni gluvonijemi. – Kao da dolaze gradski stražari?

– Zaista, vidim njihove sjajne šljemove – povika lažni slijepac. – Evo ih, idu ovamo!

– Kako bi bilo da skočimo na noge junačke, pa da damo tabanima vatru? – upita lažni ćopavko. – Kad vide da smo zdravi, baciće nas u buvaru.

– Uh, kad li nekoga od njih zgrabim za vrat! – zagrozi se pesnicom onaj koji se pravio da mu je ruka ukočena.

Stražari su sa svih strana opkoljavali lažne bogalje. Prvog uloviše tobožnjeg slijepca.

– Šta ti radiš ovdje? – grmnu stražar s brkovima od pola aršina.

– Moliću, ovaj... onaj... taj... ja prodajem zjala! – zbunjeno odgovori okati slijepac.

– Zjala se prodaju samo nedjeljom i praznikom, a danas je petak i radni dan. U buvaru s njim, tamo u onu ćeliju gdje su pseće buve! – viknu stražar, pa se okrenu lažnom gluvonijemom: – A šta radiš ti?

– Kradem bogu dane! – odgovori glasno nijemi.

– Vidio sam svojim ušima – objasni mu slijepac. – Ono što viče, to je krupan čovjek, ono što zveckta to je sablja, a ono što lupa jesu cokule.

– Pazi molim te, pa ovaj vidi na uši! – začudi se stražar, pa da bi to još bolje provjerio, primače se starcu sa strane i pošaklja ga po uhu svojim dugim brkom.

– A šta je ovo, vidiš li?

– Kanda će biti neki konjski rep, a možda i četka od jazavčeve dlake – nesigurno reče slijepac.

– E, brajkane moj, vidim ja da ti baš ništa ne vidiš – uvrijeđeno progundā stražar. – Vodite ga u starački dom. Vidi se da već nije ni za kakav posao kad ne razlikuje jedan svileni brk od tamo neke oštre konjske repine.

– A šta ćemo s mojim Šarovom? – zabrinu se starac.

– Daćemo ga strvoderu da ga ucmecka, svakako i nije nizašto drugo – surovo smrsi stražar.

– E, to već ne mogu dopustiti – usprotivi se slijepac. – Šarov je dugo godina bio moj vjerni vodič i drug. Grehota bi bilo ubiti ga.

– Pa šta da radimo s njim?

– Bar ga pustite kud ga oči vode i noge nose – predloži im starac. – On će se već nekako i sam snaći.

– Dobro, u redu – pristade stražar i viknu na Šarova:

– Gubi se kud te oči nose i noge vode!

Starac posljednji put zagrlji i pomilova svog starog druga pa krenu sa stražarima, a Šarov se uputi prema izlazu iz varoši. Onaj brkati stražar još jednom viknu za njim: – Pazi se, vidim li samo tvoj trag u

blizini varoši, namotaću ga na jedno veliko klupko, pa ću tako i tebe privući u svoje šake. Čujem li tvoj lavež kako se odbija o gradske zidine, pretvoriću se u jeku ili eho, pa ću se vratiti do tebe i zgrabiću te za uši. Upamti, dakle, ako te ukebam, odraću čak i tvoju sjenku.

Uplašen tim strašnim prijetnjama, Šarov podbrusi što su ga noge nosile da je samo dalje od varoši i brkatog stražara. Zaustavi se tek na devetom brdu i sjede da razmišlja kud bi sad okrenuo. Dugo je razmišljao, toliko dugo da bi to bilo dovoljno vremena da se uhvate četiri zeca, da se preskoče tri plota, da se vide dva mačka na visokom krovu i još da se jedanput mahne repom.

Tek što je mahnuo repom, pala mu je na um pametna misao:

– Idem da tražim čarobno pseće selo. Tamo će me vjerovatno primiti.

Hajde ti sad nađi pseće selo! Otkad njega samo traže psi jazavčari: njuškaju, huškaju, zavlače se čak i u rupe jazavaca da vide nisu li ga možda digli ti prepredeni lupeži, pa ipak uzalud. Od silnog traženja toliko su istrošili noge da su im kratke kao u miša.

Šarov se ipak nije dao obeshrabriti. Išao je, išao danju i noću, kasao, trčao, prašio na suncu i po mjesecini, dok ne dođe u neku sasvim nepoznatu zemlju. Na njenoj državnoj granici stajao je golem stub s velikom tablom na kojoj je pisalo: ZEMLJA BAJKI Mole se svi posjetioci da prilikom ulaska u ovu zemlju otresu običnu zemaljsku prašinu sa svojih stopala, kopita, papaka, šapa, kandži itd., a isto tako da se drže sljedećih pravila: 1) ničem se ne čudi, to je nepristojno, 2) pazi da ne pogaziš patuljke,

3) čuvaj se da tebe ne pogaze divovi,

4) od prevoznih sredstava upotrebljavaj: leteći ćilim, pticu Oja-Aja, običnu metlu i čizme od sedam milja. Vozi desnom stranom, brzina neograničena, 5) stan i hrana za putnike obezbijeđeni u "Krčmi na kokošijim nogama".

Plaća se prema vještini putnika: ili ničim ili glavom. Usluga brza i tačna, 6) prilikom kupanja u jezerima čuvaj se zmajeva i aždaja. Zato plivaj s mačem, 7) privikni se da nosiš glavu u torbi, 8) ako nemaš hrabrosti, ne ulazi u ovu zemlju, ona je samo za odvažne i nemirne, 9) prenošenje čuda iz carstva bajki na običnu zemlju opasno je, zato moraš imati smjelosti, 10) ne izdaj svoga druga, to se i ovdje strogo kažnjava.

Uprava Zemlje bajki:

Junak Nebojša

Zmaj Troglavac

Patuljak Palčić

Crveni Vrabac (zaboravio da se potpiše)

Baš-Čelik (privremeno zatvoren u bure)

Pročita Šarov sva pravila, malo se nakostriješi od straha, ali ipak prikupi svu svoju hrabrost i pređe granicu.

Evo ga u zemlji bajki.

Prve noći, sve po mjesečini, Šarov stiže na granicu zečjeg sela. Na velikoj tabli pred samim selom bilo je naslikano jedno pseto kako človi pred grdno velikačkim zecom.

Zeka je držao u ruci vitak prut i kao da je pitao:

– No, buvolovče jedan, hoćeš li biti mekan kao zečji rep, inače ću odmah da te bijem!

– Oho, odavde moraš što prije bježati, jer bi se mogao zlo provesti!

– progundā Šarov, pa se dade u tako ludi trk da je za čitavih trista metara prestigao svoju rođenu sjenku. Kad se obazreo, ugleda kako njegova sjenka juri uz brdo, pa pomisli da ga to pristiže neki zec i dade se u još bješnji bijeg, da od toga umalo nije pobjesnio. Sva njegova sreća što je u blizini bila neka veoma gusta šuma, pa kad Šarov u nju zamače, oko njega se sklopi takav crni mrak da je u njemu izgubio ne samo svoju sjenku nego i sebe samoga.

– Šarove, gdje si, ne vidim te? – upita on sam sebe, pa isto tako sam sebi odgovori: – Šta me pitaš! Ne znam ni ja gdje sam.

Idući polako sve za svojim nosom, Šarov se jedva ispetlja iz te šume i pođe dalje, ali ubrzo nabasa na još veću nevolju – pred samo mačje selo.

E, tu si imao šta da vidiš!

Na jednom stubu, kod ulaza u selo, visilo je jedno pseto vezano za rep. Na njemu su mačke oštrile svoje kandže, a kad bi siroto pseto stalo da se isuviše dernja i zavija, jedan stari glavati mačak poučno ga je korio: – Čutkac, burazeru! Zar se ne sjećaš kako si ti jurio naše mačiće?

Šarov se sjeti kako je nekad i on progonio mačke sve dok ne bi strugnule uz kakvo drvo, pa ga od straha potrese troljetna groznica i srce mu sleti u pete.

– Brrr, valja kožu spašavati!

I opet je bježao i bježao. Da bi se ta njegova trka opisala kako valja, trebalo bi imati knjigu dugu pola dana, punu trnjaka, urvina, plotova i čičaka, ali u takvoj bi se knjizi izgubio i sam čitalac. Nećemo je zato ni pisati, nego ćemo uzeti čizme od sedam milja i preskočićemo sve njegove doživljaje, pa ćemo se odjednom naći...

Gdje, gdje?!

... pred čarobnim i slavnim psećim selom!

Evo Šarova, stigao je pred pseće selo. Od čuda je toliko zinuo, pa čisto ne vjeruje svojim očima, nego im kaže: – Lažete, oči, nije ovo istina! Imalo se šta i vidjeti!

Pseće selo sa svih strana bilo je opasano visokim bedemom od šunki, ali se do njih nije moglo doći, jer je oko bedema bio dubok jendek pun divljih mačaka'. Videći Šarova, one počеше užasno da se dernjaju: – Mrnjau-frnjau, dođi ovamo da te poderemo u paperje!

Nad velikom kapijom kroz koju se ulazilo u selo stajao je ovaj natpis: "Ti, koji ulaziš ovdje, ostavi napolju sve svoje buve i čičke".

Šarov nije imao šta da ostavlja, jer je uz put, u velikoj trci, izgubio i buve i čičke. Zato hrabro krenu kroz kapiju i – odjednom se nađe najednom čistom zaravanjku na kome je za dugim stolom zasjedao veliki pseći sud. Za njim se zatvori velika kapija, a jedan strašan glas od sredine stola povika: – Gospodo sudije, pred naš visoki sud stupa pokorno podavijena repa ovčarski pas Šarov, po zanimanju sljepčovođa. Ovamo njegove grijeha i dobra djela! Mir, gospodo, a vi tamo u čošku ostavite taj paunov batak.

Šarov se prosto ukoči od straha kad pred sudski sto istupi tužilac, jedan garav zubat pas, i zareža: – Prvo: ova pseća protuva krala je iz slijepčeve torbe komade mesa.

– Kriv je! – reče sudija i na desni tas velikih terazija Pravde, koje su stajale pred njim, metnu jedan teg.

– Jeste, ali je on zato znao danima gladan i žedan voditi svoga slijepca – reče Šarovljev branilac, jedna potpuno bijela kuca, i metnu na lijevi tas terazija jedan teg. Terazije stadoše pravo.

– Jednom je ostavio svog slijepca i čitav sat je jurio za zecom – zareža tužilac.

– A je li to bio neki veliki zec? – radoznalo upita sudija i usjaji očima.

– Pa, bogami, jedna onako podebela kupusarska zečina – prosto odgovori Šarov. – Velike uši, malen bijeli repić...

– A dlaka onako meka, pa siva, pa i nije siva, nego više onako šućmurasta, po zečjoj modi? – priupita sudija vrpoljeći se.

– Jest, jest, tako je! – potvrdi Šarov.

– E, to već nije grijeh, već dobro djelo – reče sudija i baci jedan teg na lijevi tas, u koji su stavljana dobra djela našeg Šarova.

– Prošle zime on se u jednoj kući uspavao, pa su mu obnoć mačke izvadile kobasicu iz slijepčeve torbe – povika tužilac.

– E, to je već teža greška, osobito ako je kobasica bila svinjska i još uz to pržena – reče sudija i metnu još jedan teg na desni tas, među grijehe sirotog Šarova. Grijesi opet pretegoše.

– Ali on je zato za vrijeme slijepčeve bolesti mnogo dana prosjedio pored njegove postelje i nikako nije htio da ga ostavi – reče bijela kuca.

– E, to je već silno djelo, znak vjernosti i drugarstva. Bravo, Šarove! – povika pseći sudija i metnu na lijevi tas jednu golemu kost. Dobra djela našeg slijepčovođe opet pretegoše.

Onaj zlobni garov tužilac stade sad nabrajati čitav niz sitnih Šarovljevih prestupa. Nije čak zaboravio ni neku staru papuču koju je Šarov još kao štene odvuкао iz kuće i izgubio u visokoj travi. Od toga tas sa grijesima poče jako da preteže i spusti se gotovo do samog stola. Garov zlorado zareža: – U jendek s njim, međ divlje mačke!

– Frnjau-mrnjau! – začu se nato iz jendeka. – Čekamo ga s oduševljenjem i s dvadeset nokata!

Strašna opasnost već se poče nadvijati nad našeg Šarova kad se bijela kuca, njegov branilac, odjednom nečeg sjeti: – Gospodo psi, ovaj Šarov, iako se bojao vukova, jednom je čitavu noć prosjedio pored svog slijepca u velikoj šumi u koju su bili zalutali. U blizini je glasno zavijala jedna gladna vučina. Šarov je drhtao i pribijao se uz svoga gazdu, ali nije htio da ga ostavi.

"Bježi, Šarove, bar se ti spasi", govorio mu je starac, ali Šarov ipak nije otišao i bio je riješen da pogine braneći slijepca. Tako su ostali sve do jutra, dok nisu naišle neke ćumurdžije i spasle ih.

– Ura, živio Šarov, hrabri i vjerni drug! – gromko povika sudija i sam skoči na onaj lijevi tas, među dobra Šarovljeva djela. Tas kucnu o

sudski sto, a to je bio znak da je Šarov proglašen za dobro pseto i primljen u čarobno pseće selo.

– Živio Šarov! – dočeka i ostala pseća bratija, opkoliše Šarova sa svih strana i povedoše ga svečano u selo kroz špalir od pečenih zečeva.

– A šta je dalje bilo sa Šarovom? – upitaće neko.

Kažu da se Šarov i danas često kradom izvuče iz čarobnog psećeg sela i pođe da malo prošvrlja onim istim stazama i poljima kud je nekad prolazio. Izvuče se i još poneki njegov prijatelj. Ako ih negdje uz put vidite, upitajte samo za čarobno pseće selo.

Vidjećete: ništa vam neće htjeti kazati, jer se boje da i vi tamo ne stignete i ne zdupite koju kobasicu ili pečenog zeku.

Ipak se ne žalostite. Uvijek se u svijetu nađe poneko ko je zavirio u zemlju bajki, pa će vam otud ponešto ispričati. I nikad se Zemlja bajki neće izgubiti, nego se svakim danom primiće bliže nama.

Sad je priči kraj. Samo još nešto o surovom stražaru koji je potjerao Šarova iz varoši.

Svaku noć oko stražareve kuće, po krovu, na drveću, pod prozorom i u staroj kanti, dernjaju se, mijauču, jauču, frkću i dreče sve gradske mačke i mačori. Srditi stražar nikad ne može da zaspi, već skače iz kreveta i sa sabljom u ruci juri po mjesecini oko kuće i sve se vajka: – Uf, uf, zašto sam potjerao onoga Šarova? Sad bi me on branio od ovih prokletih maca.

STRAŠNI ZMAJ

Bio vam je to neki zmaj, jedan od onih za koje je narodna mašta utvrdila da stanuje na planini Grmeču, i to negdje vrlo visoko, po prilici oko planina Torovina, Dobre Vode, kod Crnog vrha ili možda u Ravnom dolu, tamo gdje je preklani neki nepoznati stvor uplašio drvosječu Jovu Ježa i odnio mu lulu. Možda je baš taj zmaj i uplašio Jovu Ježa, a nije nikakav drugi stvor ili neki stvor kako se rugaju ostale drvosječe.

Da se tamo po planini zaista skita i badavadžiše neki zmaj ili tako neka druga strahota, svjedoče vam i ovi znaci: 1) Po planini se nalazi mnogo iščupanog drveća, a to može biti samo djelo onog obješenjaka zmaja, iako šumar tvrdi da je to učinio vjetar.

2) Ljeti se na više mjesta šuma zapali tako da čak i vojska mora dolaziti da gasi požar.

Šumar, istina, priča kako taj požar dolazi od smole koja kaplje na usijani kamen ili od neopreznih ljudi koji lože vatru, ali ja mu to, bratac, ne vjerujem. To se zmaj zaduva idući po vrućini, pa mu iz nozdrva sve plamen suče i goru pali. Zašto bi inače vojska išla da gasi, vojska ima topove, bubnjeve i žute mesingane trube od kojih sve grmi?

3) Kad je mećava i burno vrijeme, duboko u Grmeč-planini nešto huji i tutnji kao daleka grmljavina. Nije to glas bure, kao što veli šumar, nego to zmaj bježi pred mećavom tražeći svoju pećinu.

4) Kad sam jednom prolazio kroz Grmeč, nešto je u gustišu strašno šušnulo. To je zmaj sigurno stresao svoja krila.

5) A zašto, molim ja vas, šumar uvijek ide s puškom kroz Grmeč kad tamo nema zmajeva? Aha, ukebali smo ga: boji se zmaja!

Živio tako taj zmaj u Grmeču, živio, pa mu i dosadilo. A kako i ne bi! Medvjed mu je već bio ispričao sve svoje priče, a znao ih je svega pet i po ako se tu uračunaju i one četiri koje su mu iz glave izvjetrile dok je brao maline, pa još jedna koje nije mogao da se sjeti.

Vjeveričine priče sve su dubile na glavi, pa ih je bilo teško razumjeti, a vuk je, opet, znao samo početak svake priče, a ostatak bi jednostavno pojeo. Zato je njegovo pričanje izgledalo, po prilici, ovako: – Bila je jednom jedna ovca, pa malčice zalutala u šumu...

– Pa šta je dalje bilo? – pitao je radoznali zmaj.

– Ništa. Evo je sad u mom truhu – odgovarao je vuk. – Čiča-miča, pojedena priča!

Nekad se zmaj uveseljavao plašeći stare ćumurdžije i drvosječe, ali sad je i toj zabavi bio došao kraj. Ove nove drvosječe s motornim pilama bile su toliko drske da se uopšte nisu ni obzirale na zmajeva strašenja. Prišunja se, recimo, zmaj uveče do njihove kolibe, gromko hukne kroz prozor i ugasi lampu, a neki ti drvosječa, koji je krpio čakšire, istom progundā: – Ama što duvaš, strvino jedna, kao da se tebe neko boji! Ja se samo bojim da ne izgubim iglu, jer ko će je naći u ovolikoj planini i u ovako gustome mraku.

Ponekad, pred zalazak sunca, zmaj kroz drveće baci vatreni snop zraka i zablješti oči kakvom drvosječi, a ovaj samo zažmirka i poprijeti mu: – Deder se prođi djetinjarija, ne vidim da radim.

Uvidio najzad siromah zmaj da u planini za nj nema života, osobito otkad se u gori pojaviše motorne pile, čijih se glasova osobito bojao. Riješi zato da krene kud bilo u svijet. Nadao se da će zadati strah svima i svakome kud god prođe, kao što je to radio nekad, u davna vremena.

Jedne burne i mračne noći on isproba kako mu iz usta vjetar i vatra sipa, pa krenu iz planine na dalek put.

– Alaj će biti trke kod ljudi kad se ja pojavim! – šištao je on penjući se uz jedan visok nasip, ali kad gore na zaravni ugleda željezničke šine, on se veoma začudi: – Šta li mu je sad ovo? Tako nešto nikad nisam vidio.

Dok se on tako čudio i pipkao šine, iz daljine se čuo sve jači tutanj.

Pojaviše se najzad i dva vatrena oka, a ubrzo zatim iz tame naletje i progrmi kraj zmaja nekakvo teško i dugačko čudovište, rigajući uvis ognjene iskre i smrdeći dimom. Siroti zmaj od straha se stropošta u dubok jendek i zatvori oči.

– Jao meni, da li sam još u životu?! Kakvo li se sad ovo novo čudovište pojavilo na zemlji? Pa ja sam prema njemu prava igračka. Alaj taj riga vatru i dim, rođena majčice!

Uplašeni zmaj više ne smjede da se popne na šine, nego se provuče kroz jedan propust ispod pruge i krenu kroz neke šumarke sve zazirući da odnekle ponovo ne naleti ono čudovište.

Jutro zateče zmaja u kukuruzima na ivici jednog aerodroma. Kad je ugledao one velike nepomične ptičurine rasute po prostranoj ravnici, on samo razrogači oči i uplašeno dunu na nozdrve tako da se nad njivom podiže lak vihor kovitlajući osušeno perje kukuruza.

– Oho – ho, ovdje se legu nekakve ptice, sa krilima malo povećim nego što su moja. Eh, baš bih se s njima volio malo takmičiti u letenju. Gledaj kako su nespretne, sigurno loše lete.

Zmaj uze širiti svoja krila i lupkati izazivački kao da zove na megdan, ali uto jedna od onih ptica užasno zazvrča i poletje preko ravnice pravo prema zmaju.

– Gotov sam, evo je pravo na me! – promuca on sav zelen od straha. – Naljutio sam je svojim izazivanjem.

Zmaj zaboravi i svoja krila i letenje, pa zaždi da bježi kroz kukuruz koliko su ga noge nosile. Bio je već stigao do nekih konopalja kad ona ptica, avion, strelovito proletje iznad same njegove glave

zaglušno grmeći. Već sasvim ošamućen od straha, zmaj glavačke skoči u guste konoplje i tamo se pričuta cepteći kao šiba na vodi, kao miš pred mačkom, kao rđav đak pred školskom tablom.

– Kuku meni nesrećniku, ako li me ona ptičurina ovdje pronađe, ode mi glava! – cvokotao je on plašljivo se obzirući.

Kriti se u konopljama – kakva sramota i za jednu manju zvjerku, kamoli za zmaja!

Konoplje su plandište vrabaca, tamo se motaju stari mačori i kriju se dječaci kad nešto kod kuće skrive, pa se boje batina. Grdne li bruke, dragi naš zmaju!

Bezobrazni vrapci brzo otkriše zmaja u konopljama, pa ih stade graja: – Živ, živ, zmaj, zmaj!

Zmaj se već uplaši da će ga ovi nevaljalci otkriti i prokazati onoj strašnoj ptici, kad se s kraja konopalja začu jedan šupalj vampirski glas: – Uhu, iš, kradljivci jedni, eto mene da vas naučim pameti!

Preplašeni vrapci prhnuše na sve strane, a radoznali zmaj malo podiže glavu da vidi ko je taj njegov nepoznati spasilac. Bilo je to jedno najobičnije strašilo za vrapce u poderanom kaputu, ćumurđijskim čakširama i sa starom čobanskom šeširčinom na velikoj glavi, načinjenoj od prošupljene tikve za vodu.

– Dobar dan, kolega zmaju! – pozdravi strašilo i učtivo podiže obod svoga šešira. – Milo mi je što si mi došao u goste.

– Otkud sam ja tvoj kolega, ti, šuplja vodena tikvo? – uvrijedi se zmaj. – Ja sam ognjeni zmaj sa planine, strah i trepet svih ljudi.

– Uhu-hu-hu, strah i trepet! – podrugljivo se nasmija strašilo. – Pa čak i jedan ovakav šupljoglavko, kao što sam ja, znade da se danas niko ne boji zmaja i da su ljudi sad u svemu jači od zmajeva. Danas je zmaj samo strašilo ovako kao i ja: plaši ponekog, a nikom ništa ne može da učini. Eto, da su vrapci samo malo hrabriji, mogli bi slobodno da sjede na mom šeširu, a ja im ništa ne bih bio u stanju da naudim.

Zmaj samo razrogači svoje zlatnozeleno oči.

– Šta kažeš: ljudi jači od mene?!

– Da, da, kolega. Ona velika ptica pred kojom si maloprije bježao – to je također samo jedna od bezbrojnih ljudskih igračkaka.

– Au, ma šta kažeš! – zaprepasti se zmaj. – Ta nekad su čitave gomile ljudi bježale iz planine kad ja samo huknem u vjetrovitom

klancu.

Ipak, čim je palo veče, zmaj se riješi da još malo okuša sreću. Dovuče se zato do jedne kuće na kraju polja, šćućuri se pod prozor i stade da osluškuje.

U sobi su pored lampe sjedjela dva dječaka i pravili zmaja od hartije.

– Juče sam bio mnogo ljut, pa sam u paramparčad poderao jednog velikog zmaja – reče prvi dječak – nemoj zato večeras da me naljutiš, jer ću poderati i ovoga ovdje.

Zmaj pomisli da to dječak namjerava da njega podere, pa brže-bolje raširi krila i žurno sunu kroz noć. Za njim se naglo diže vjetar i nad poljima bljesnu zlatnozeleno munja, znak skore kiše.

– Ma je li moguće da bi me onaj mališan poderao? – pitao se on leteći kroz mračnu noć. – E, ako je tako, onda više ne vrijedi živjeti od strašenja ljudi. Valja tražiti kakvo drugo zanimanje. Sad sam i ja lično uplašen.

Zmaj se bez šuma spusti u dvorište nekog crkvenjaka i oprezno virnu kroz otvoren prozor bojeći se da unutra nema djece. Na svu njegovu sreću, u sobi je sjedio samo crkvenjak Akakije i čitao suvoparno "Žitije proroka Lagarijona".

– Ehej, prijaško – kucnu mu zmaj u prozor – imaš li možda, kakvog posla za jednog nepoznatog zmaja? Zdrav sam, jak, dobro jedem i pijem, a star sam svega hiljadu godina.

Crkvenjak uplašeno izbulji oči u mrak.

– Šta? Kako rekoste? Zmaj! Nema, bratac, kod mene za takve posla. Ja sam star i miran čovjek, nije meni do obješnjakluka, a ti bi se, možda, svaki dan penjao na toranj i lovio golubove. Znam ja takve.

– Pa šta da radim onda?

– Idi kod baba-Klepetuše, seoske vračare. Ona ti, kako pričaju, ima posla s duhovima, đavolima, šišmišima, salamanderima, žabama, sovuljagama i raznim drugim čudima.

Trebaće joj, vjerovatno, i jedan zmaj. Okreni desno od moje kuće pa pored onoga raskršća gdje sam ja lani pao s kruške, tamo je blizu babina koliba. Čuvaj se samo uz put, ima komaraca.

Zmaj krenu u označenom pravcu, brzo pronađe babinu kolibu i čuknu na vrata.

– Ehej, babice Klepetušo, primaš li u službu jednog zmaja?

Baba odškrinu vrata i pokaza u uskom otvoru kukast nos i jedno veoma nepovjerljivo oko.

– Da ti, sinak, nisi samo neka zmajevska skitnica koja neće da radi?

– Ne, ne, nikako! – povika zmaj. – O mojoj vrijednoći može vam tri dana gundati moj prijatelj medvjed iz Grmeča.

– Onda obriši noge i ulazi u kuću... Ček, ček, biće za te unutra pretijesno, bolje je da spavaš u šupi za kola. Pazi samo da ne uznemiriš moju kvočku, mnogo je ljuta.

Ujutro vračara dade zmaju brezovu metlu i naredi mu da čisti dvorište. Nespretni zmaj pokuša ovako-onako, ne ide. Onda se on dosjeti da duvanjem očisti sve smeće iz dvorišta, pa uze da duva svud oko sebe koliko je samo jače mogao. Diže se silan vjetar, poletje uvis prašina, perje, kvočka, pilići, ograda oko kuće, a za njima veliki stog slame, krov s vračarine kolibe i sve njezine sove i šišmiši.

Baba, koja je nešto radila u bašti, diže motiku i pojuri u dvorište.

– Stani, vjetrenjače jedan, sad ću ti ja pokazati kako se pravi šteta.

Uplašen od svega i svačega u toku posljednjih dana, zmaj se ne usudi da sačeka srditu babu, već se dade u bijeg koliko su ga samo krila nosila. Za njim je vikala baba: – Čekaj ti, čekaj, pseto jedno, tužiću ja tebe sudu!

Ovako neslavno najuren iz vračarine kuće, zmaj pokuša da se zaposli na nekoliko drugih mjesta, ali svuda je bio loše sreće. Najprije se na jednoj pustari pogodi s mlinarem da duva u krila mlina-vjetrenjače, ali u poslu brzo zadrijema, pa duhnu u sam temelj zgrade, prevali je i oduva niz brežuljak. Na drugome mjestu, opet, zaposli se u cirkusu kao gutač vatre, ali, kako je bio nazebao, on usred cirkusa nekoliko puta kihnu, a na nozdrve mu suknu takav plamen da je opalio obrve i trepavice svima u publici, oprljio brkove cirkuskim lavovima i grive dresiranim konjima, zapalio rep jednom psu akrobati i pantalone dežurnom vatrogascu.

– Požar, požar! – povikao je vatrogasac i stao iz gumenog crijeva da polijeva publiku, lavove, konje, pse i svoje plave pantalone. Nato se čitav pokvašeni cirkus naljuti, pa pojure zmaja kroz varošicu: trčali su za njim ljudi, žene djeca, ispred njih cirkuski konji, ispred konja psi

akrobati, ispred pasa lavovi, a ispred sviju vatrogasac sa crijevom i jedan đak trećeg razreda gimnazije kome je zmaj zapalio svesku za račun. Međutim, čim se zmaj iskobeljao iz tijesnih uličica i dohvati se polja, on raširi krila i umače potjeri.

Neću dalje da vam pričam kako se zmaj takmičio u jednoj modernoj kovačnici sa parnim čekićem i na pristaništu sa velikom dizalicom, pa bio pobijeđen. Kazaću vam samo to da od toga vremena kovači i radnici na pristaništu podrugljivo kažu za nekoga ko nije za težak posao: – Nejak poput zmaja.

Koliko mi je poznato, posljednji posao koji je naš zmaj obavljao bio je taj da je čuvao lubenice i duvan kod jednog čiče baštovana. Tu je zmaj, kažu, lubenice popušio, a duvan pojeo, pa ga je čiča vijao vojničkim opasačem sve do podnožja Grmeča, tamo do one velike vrtače u kojoj ima vrlo dubok ponor. U taj ponor zmaj mu se, kažu, sakrio.

U burnim noćima i danas neko huči i lomi drveće po Grmeču, često izbijaju šumski požari, a za plašljivim ljudima neko obnoć po planini juri i otiskuje kamenje. Da li je to, možda, onaj naš zmaj skitnica?

Ne bih rekao. Otkad je vidio ljudsku snagu, pamet i vještinu, zmaj se sasvim primirio i otišao u veliku i prostranu zemlju priča, daleko, daleko, na kraj svijeta.

I tako zmaj, nevaljalac jedan, još se uvijek javlja u starim pričama: vjetar mu duva iz nozdrva, iz usta plamen suče, sa krila vatra sipa, a djeca se kriju oko skuta dobre bake, koja ih tješi i hrabri: – Ništa se vi ne bojte. Dođe li samo zmaj pod vaš krevet, ja ću njega, rđu jednu, ovim prutom tako isprašiti da mu više neće pasti na um da plaši moju dobru djecu.

NASAMARENI VODENI ĐAVO

Na ravnom prolječnom suncu sjede čiča-Dinjar i mladi inženjer Kosta i prepiru se.

– Ko kaže da nema đavola?! – viče čiča i tako bulji oči da se u njima ogleda čitava susjedna planina, nebo nad njom i na nebu dva oblaka.

– Nema, pa nema! – mirno tvrdi inženjer i u njegovim nasmijanim očima vidi se čitav čiča s dva sijeda brka i s jednom ogromnom

lulom, koja se dimi kao lokomotiva pionirske željeznice.

– A ja ti ipak tvrdim da u ovome klancu ispod nas ima vodeni đavo, jedna stara pakosna đavolčina! – uvjerava čiča inženjera. – Čuješ li samo onu huku i pljuskanje?

Kroz klisuru ispod njih s tutnjem se ruši zapjenjena planinska rijeka i tako huči da su sve ptice pjevačice iz okoline izgubile i glas i sluh. Jedino čičin magarac, koji – što znamo iz knjiga – nije ni ptica, a još manje pjevač, usuđuje se da se takmiči s rijekom. On svakog podneva gromko riče da nadjača huk vode, pa svi crkvenjaci iz okoline požure da naviju satove na tornjevima na dvanaest.

– Sivac riče, sad je podne! – kažu oni ne želeći da crkveni sat nijednog minuta zaostane za magarcem.

– Otkuda ti, čiča-Dinjaru, znaš da je ono dolje u klancu baš sam đavo? – pita mladi inženjer i smješka se.

– Čekaj malo, sad ću da ti pričam, pa ćeš se i sam... – započe čiča, pa pusti iz lule jedan grdan oblak dima koji se vinu uvis i tako je sad na nebu bio jedan oblak više. – Evo, to ti je ovako: – Kad god se u proljeće snijeg topi i rijeka naraste, đavo se naljuti, pa nam razvali onaj dolje drveni most. Ko bi to drugi bio ako nije đavo? Opet, kad čovjek noću prolazi onim lošim putem pored vode, đavo ga odjednom povuče za nogu i on se oklizne niza strminu, pa buć u talase. Đavo, takođe, bez prestanka glođe i jede kamenitu obalu, za vrijeme poplave čupa drveće, nosi vodence, trista čuda radi.

– Pa to je onda neka vrlo jaka đavolčina? – upita inženjer.

– U-uh, još pitaš! – huknu čiča. – Jači je od svih konja i volova u okolini ako im pridodaš čak i mog magarca i zaprijetiš mu toljagom.

– Pa kad je taj đavo tako jak, ne bi ga loše bilo upregnuti da radi nešto korisno – reče inženjer.

– Ta jesi li ti lud? – povika čiča. – Ko je još đavole uprezao da rade? Daleko im lijepa kuća!

– Uprezao sam ja – priznade inženjer. Čiča izbeči oči kao da je pred sobom zaista ugledao upregnuta i zauzdana đavola.

– Ko si ti, čovječe?

– Inženjer koji lovi vodene đavole.

Čiča od straha tako štucnu kao da je pukla stara kubura.

– Šta, ti si lovac đavola?! Pa kako ih loviš, pobogu brate? Možda puškom, mrežom, na udici ili u nekakvu grdnu mišolovku?

– Pa, udesiću nešto kao mišolovku – priznade inženjer.

– Hoćeš li i mene povesti da vidim kako ti to radiš? – uze da moljaka čiča tako umiljato kao što mališan moli pticolovca da ga primi u društvo.

– Dobro, hajde sa mnom – pristade inženjer. – Ti svakako poznaješ ovaj kraj, bićeš mi od koristi.

Dugo vremena inženjer je zajedno s čičom hodao gore-dolje uz klanac. Zagledao u rijeku, kuckao stijene, mjerio, nešto zapisivao i crtao.

Čiča ga najzad nestrpljivo upita:

– Kad ćeš da počneš s lovom?

– Čekaj, dok vidim kakvu ćud ima đavo.

– Uhu, uhu, ispituješ đavolsku ćud! – strese se čiča.

– Tako je, – reče inženjer – đavo je vrlo ćudljivo stvorenje. Nekad je sav bijesan i zapjenjen, provaljuje i ruši sve ispred sebe, nekad je dremljiv i dobroćudan, pa opet začas podivlja. Treba mu zato upoznati ćud, pa ga je onda lakše uloviti i upregnuti da radi.

– I moj magarac je pravi đavo – požali se čiča. – Nekad radi za trojicu, a katkad se uzjoguni, pa ni makac, kao drveni svetac na raskršću.

– Moram još tačno utvrditi koliko je jak ovaj vodeni đavo – zabrinuto reče inženjer. – To sam već otprilike izračunao.

– Pa koliko je jak? – radoznalo će čiča.

– Pa, kako da ti kažem, jak je jedno deset hiljada konja.

– U-uh, grdne sile! – huknu čiča. – A koliko bi to bilo izračunato u magarcima?

– Koju hiljadu više, samo su magarci zastarjela mjera. Pomoću njih se još jedino mjeri tvrdoglavost, sluh, glas i poneka pamet.

Uskoro u klanac dođe veliki broj radnika. Stadoše praviti puteve, betonirati obale i podizati ogromnu branu preko čitave rijeke. Zatim počеше graditi jednu ogromnu kuću i u nju dovlačiti mnogobrojne mašine.

– A šta sad ovo gradite? – začuđeno upita čiča inženjera.

– Pravimo mišolovku za vodenog đavola! – veselo reče mladi graditelj.

– Možeš je zvati đavolovka.

– A šta ćete mu unutra staviti kao mamac? – radoznalo upita čiča. – Ja sam za miševe uvijek metao kožuricu od slanine. To ih odmah privuče.

– Vodeni đavo ne mari za slaninu – objasni mu inženjer. – On više od svega na svijetu voli da se igra raznim vrteškama i točkovima. Kad naleti na jednu takvu spravu, on je danima i godinama neumorno okreće i vrti. Mi onda takav točak spojimo s raznim drugim mašinama, pa vodeni đavo, i ne znajući za to pili drva, buši gvožđe, kuje, rije, kuva, rashlađuje, svijetli, vozi ljude...

– Aha-ha-ha! – poče da se smije čiča. – Alaj ćemo podvaliti tome nevaljalom đavolčini: radiće da se sve puši! A kako ti se, molim te, zove mišolovka đavolovka kad je tako mudro načinjena?

– Hidrocentrala!

– Hidrocentrala! Aha-ha-ha, bogme ćemo nasamariti vodenog đavola! Dirinčiće kao neki sivonja, a sve će misliti da je to igra.

Onog dana kad je hidrocentrala svečano otvorena, čiča Dinjar začuđeno zagleda kako se munjevito vrte razni točkovi, pa se onda od velikog smijeha izvrnu na leđa.

– Aha-ha-ha, vrti, vrti, glupa đavolčino! Oho-ho-ho, alaj ga nasamarismo!

Ubrzo inženjer uvede u čiča-Dinjarovu kuću električno svjetlo, pa kad planu prva sijalica, starac veselo povika: – Svijetli, đavole, svijetli, dosta si ti mene plašio po mraku! Ehe-he, poslaće čiča u školu i svog unuka, pa kad postane inženjer, ulovićemo sve vodene đavole koliko ih god ima.

Neće nam se nijedan sakriti!

UČITELJ, RAZBOJNIK I PTICE

Evo velike šume pune strašne zvjeradi, bučnih vodopada, crvenih jagoda, a bogme i drveća! Ona je toliko prostrana i neprohodna da u nju lovac uđe bez brade, a na drugi kraj izađe s bradom i brkovima. Mačka uđe sama, a pojavi se napolju s četvoro mačića, pijetao zađe zdrav i čitav, a na drugi kraj vjetar iznese samo jedno perce. Kad s istoka u šumu uđe nasmijano sunčano jutro, na drugom kraju, na zapadu, iziđe zamišljeno veče ukrašeno naherenim mjesecom. Na

kraju, kad u tu zamršenu prašumu zaluta kakav magarac, iz nje se pred noć pojave tri sita vuka. Čudna neka šuma!

Iza šume, u plodnom kraju, nalazi se jedna još čudnija škola. Ona je, na prvi pogled, sasvim obična. Ulaze tu mališani: neki plav, neki crn ili siv, jedan vedar, drugi tmuran, poneki u maminim papučama ili čak i bos, a njegov drug u novim sjajnim cipelama. Ima ih s nožićem u džepu, s vrapcem u torbi, ili s perom za kapom. A šta se na kraju od njih stvori?

– E, u tome i leži pravo čudo!

Poslije niza godina jedan od tih mališana postane prodavač duvana i ne miče se iz svoje radnjice, a njegov drug iz klupe pročuje se kao čuven istraživač i svjetski putnik kome je pretijesna čitava Zemaljska kugla, pa već razmišlja kako da se uspenra do Mjeseca.

Dječak koji je u razredu sjedio iza njih i bockao ih olovkom u leđa postane ministar, a onaj koji je od njih prepisivao zadatke iščahuri se u čuvenog razbojnika od koga drhti čitav kraj. Tako se, dakle, negdašnji drugovi mališani razidu svuda po svijetu kao rakova djeca (a rakova djeca pravi su majstori za razilaženje!) pa hajd, sad probaj da ih ponovo iskupiš!

Učitelj ove škole oduvijek je među đacima bio poznat kao nepopravljiva dobričina. Istinu govoreći, on je uvijek sa sobom nosio nekakav podugačak prut i mrštio obrve praveći se na taj način strašan i strog, ali to nikog nije moglo da prevari. Kad bi se u razredu digla larva, i on bi dizao svoj prut i prijetio: – Ej, sad ću nekog da bijem!

Gledao je po razredu i skupljao obrve, ali nikad nije mogao da odabere toga "Nekog"

koga će da bije. Svako mu je dijete na svoj način bilo drago, pa ko bi tu upotrijebio prut!

Ako bi neki đak nešto isuviše skrivio, učitelj bi poslije završetka nastave ostao sam u pustom razredu i počeo da bije prutom ono mjesto na kom je sjedio krivac: – Nevaljalče jedan, hoćeš li drugi put biti dobar, je li? Evo ti jedna šiba, evo još jedna!

Još, još! Aha, tako, tako!

Kad bi mu se učinilo da je previše išibao učenikovo mjesto, dobri učitelj odjednom bi se rastužio i počeo da briše suze.

– Vidi ti kako sam ja čovjek bez srca. Istukao sam ovako zlatnog dječaka. O, o, drugi put neću biti tako nemilosrdan.

Kad je učitelj već ostario, jedne večeri dođe mu neki pticolovac i još s vrata počne da viče: – Ej, ti vrano stara, mudri gavrane, sovo učena, zar ti tako odgajaš svoje đake?!

– No, no, tiše malo – ukroti ga stari učitelj. – Vidiš da je već suton i moje ruže u bašti tek su zaspale. Probudićeš ih svojom vikom.

– Vrlo važno za ruže! – prodera se pticolovac. – Ta nisu to neki golubovi, pa da moram prema njima biti pažljiv.

– Zbog čega, brate, vičeš? – upita ga učitelj.

– Zbog tvojih bivših đaka. Zašto djecu nisi odgajao kako treba?

– A šta su ti oni učinili?

– Kako šta! – kreštao je pticolovac poput kreje. – Jedan tvoj bivši đak, sadašnji razbojnik, ispao je juče glavom, bradom i nogama iz one velike šume i ote mi mrežu za lovljenje ptica, tri kaveza i dva ulovljena kosa. Eto ti kako ti učiš djecu!

– Hm, zbilja se ne sjećam da sam ih nekad tako nečem učio – začudi se čestiti starina. – Zamisli, ima ih pa se bave razbojništvom! A kad sam ja, molim te, predavao o razbojništvu i nekom dao peticu iz tog predmeta?

– Šta ja znam – zlobno guknu pticolovac. – Tek ja sam juče zaslužio peticu iz trčanja, preskakanja i znojenja, a za sve to kriv je tvoj đak.

Kad je pticolovac zamakao u mrkli mrak, nečujan kao sova, stari učitelj se zamisli.

– E, vidiš li ti kako se kvare moji bivši đaci. Nema druge, moram da potražim toga razbojnika i da ga naučim pameti. Uzeću ga za uvo pa s njim opet u školu. Neće ga, majci, izaći dok se od njega ne isteše čestit čovjek.

Već sutradan učitelj uze u šake svoj stari prut, kojim je četrdeset godina prijetio đacima, i krene u veliku šumu da traži svog nevaljalog učenika.

– Čuvaj se, učo, tamo se nalazi onaj čuveni razbojnik Petrekanja Pećina – opomenuše ga seljaci.

– Petrekanja Pećina? Hm, hm, ko bi to mogao da bude? – zamisli se starac. – Aha, sad se sjećam! To je onaj mali pirgavi Perica Piljak. Čekaj ti samo, sad ću ja njemu pokazati.

Taj mali napasnik često je od svojih drugova otimao lješnike i orahe, a ja sam mu ipak praštao.

Išao je stari učitelj kroz šumu, išao i gundao, sve dok ne stiže pred neku mrku pećinu.

Pećina je zatvorena jakim hrastovim vratima. Pored njih vezan vuk, golema siva vučina.

– No, no, kuco, imaš da budeš dobar – poprijeti mu učitelj prutom, pa prijateljski čuknu u vrata.

– Domaćine, otvaraj!

– Odbij od tvrđave! – zaori iz pećine nekakva glasina hrapava kao hrastova kora, tvrdokorna kao vojničke cokule, strašna kao ponoć pored starog groblja? – Odbij, inače ćeš se naći nos u nos s Petrekanjom Pećinom, vrlo najstrašnjim razbojnikom!

– Oho-ho, baš se ja bojim pargavog nosića Perice Piljka! – nasmija se učitelj. – Još ću ja tebi dati dvojku iz gramatike, jer se ne kaže "vrlo najstrašniji" nego "vrlo strašan". Jesi li razumio? Deder sad ponovi!

Iza vrata se začu zbunjeno gundanje:

– Ma ko je to tamo? Glas mi je nešto poznat.

– Ovdje je tvoj učitelj, Perice. Otvaraj brzo, nevaljalče jedan, jer sad ću nekog da bijem.

Vrata na pećini brzo se otvoriše. Na njima se pojavi garav razbojnik, sav zarastao u kosu i bradu. On uplašeno pogleda učiteljev prut i promuca: – Oprostite, gospodine učitelju, nisam znao da ste to vi.

– Dobro, dobro. Nego, reci ti nama, Perice, zašto ti ljudima otimaš mreže, kaveze i puštaš ulovljene ptice? Razbojnik uplašeno zažmirka.

– Molim... Molim, gospodine učitelju, vi ste nas u školi učili da ptice ne treba loviti i slobodu im oduzimati. Evo, ja još uvijek pamtim i onu pjesmicu iz škole: Na prozoru kavez stoji, u kavezu ptica mala,
a tužna je, vrlo tužna,
tek što nije zaplakala...

– O, pa ti si dobro dijete – radosno reče učitelj i pomilova ga po razbarušenoj kosurini. – Kako si onda mogao dospjeti u razbojnike?

– Eh, kako? – uzdahnu razbojnik. – Najprije sam namrtvo isprebijao jednog crkvenjaka koji je na tornju lovio golubove, zatim sam namlatio njegovog popa, koji je volio čorbu od golubova, onda sam

izlupao popadiju, koja je čerupala golubove, a na kraju sam izvoštio jednog đakona za koga su pričali da čeka s neba pečene ševe. Poslije toga panduri htjedoše da me zatvore, a ja pobjegoh u ovu šumu i otada sam slobodan kao ptica.

– Hm, hm, Perice, jesam li ja vama govorio da dobra djeca ne treba da se tuku, a kamoli da nekog isprebijaju, namlate, izlupaju, izvošte i tako dalje? Sjećaš li se, ja sam čitav sat pričao o tome onog dana kada su se potukli đaci iz dva zaseoka?

– E, gospodine učitelju, onoga dana ja nisam ni bio u školi, pomagao sam ocu pri oranju, pa zato nisam ni čuo vašu poruku. Inače, da sam ja taj dan došao, nikad njihov zaselak ne bi nadjačao naš. Mi smo se uvijek bolje tukli nego oni.

– E, Perice, Perice, ti nisi baš najbolji dječak – prijekorno reče stari učitelj. – Moram zato s tobom ponovo u školu, pa da se malo popraviš. Hajde, spremi svoje stvari pa na put!

Razbojnik Petrekanja uze svoj veliki kožni torbak, strpa u nj tešku kuburu, kesu baruta, olova, nož, sjekiru, mali topuz i još dosta kojekakvih stvarčica. Mislio je da će mu sve to trebati u školi kao što mu je trebalo u njegovom razbojničkom poslu.

Kad ga dovede u školu, među djecu, učitelj se obrati mališanima: – Evo, doveo sam vam novog druga – Pericu Piljka. On je, istina, malo stariji od vas, ali ja se nadam da ćete se ipak s njim dobro slagati.

– Hoćemo, hoćemo! – uglas povikaše djeca radoznalo se kupeći oko kosmatog razbojnika.

Petrekanju Pećinu, neobičnog đaka, trebalo je najprije udesiti da pristojno izgleda.

Zovnuše zato berberina da ga ošiša i obrije.

Dođe brica Štricko Strugalović, poviri u razbojnikovu kosu i bradurinu i strašno razrogači oči.

– U-uh, pobogu braćo, pa ovo je prava živica, trnjika, korov, konjska griva, svinjska čekinja, šta li je!

– Šta kažeš! – prodera se razbojnik Petrekanja i pograbi bricu za vrat. – Sad ću ti ja pokazati čija kosa liči na živicu i na grivu!

– Pa, eto, upitaj druge ljude! – uplašeno zavreča brica. – Nek oni prosude je li tako.

– Zovite moju majku, ona će kazati pravu istinu o mojoj kosi – reče razbojnik i pusti bricin tanki vrat. – Ona je o njoj uvijek lijepo govorila.

Dovedoše iz sela pogurenu staricu s krivim štapom, razbojnikovu majku.

– Mama, kakva je moja kosa? – upita Petrekanja. Starica se primače i suznih očiju poče da miluje razbojnikovu kosurinu.

– Mili moj, mali, ovo je prava svila, ovo je zlatna kosica, jagnje sviloruno, jare kovrdžavo, paperjasti golub!

– Aha, šta sad kažeš, ti, berbersko strugalo, koljaču, sjecikoso, je li?! – podrugljivo povika razbojnik.

– Ništa. Ipak moram da uzmem one velike makaze za šišanje živice.

– Sad ću ti ja dati makaze! – skoči Petrekanja i zgrabi topuz da ga bije, ali uto njegova majka ljutito diže svoj krivi štap.

– Jesam li te to ja kod kuće učila da biješ nejačeg od sebe, a? Sram te bilo, gdje si to naučio? Možda u školi?

– Kakvoj školi! – viknu stari učitelj. – Ja sam ga uvijek učio da brani slabe i nejake. Je li tako, Perice?

– Tako je! – postidjeno priznade razbojnik i stavi topuz u torbak.

Berberin ošiša Petrekanju velikim makazama za striženje ovaca i potkresa mu zamršenu bradurinu. Od kose i brade načiniše dvije četke za krečenje, jednu za skidanje paučine i tri za ribanje poda. Pa dobro okrečiše školu, oribaše podove i poskidaše paučinu iz svakog ćoška.

Od nekoliko dlaka iz svoje brade Petrekanja načini četkicu za slikanje po školskim zidovima i naslika u bojama sve ptice iz njihovog kraja. Kad je posao bio gotov, on se radosno ogleda po zidovima prepunim ptica i reče: – Prekrasno! Osjećam se kao u kakvom ptičjem raju. Ovdje će se već dati učiti.

Neobično je bilo u školi starog učitelja. U razredu sjedi grupa nemirnih mališana, među njima, u velikoj klupi sklepanoj od jakih brvana, brkat i plećat razbojnik sa svojim ogromnim torbakom u kome ima bogzna šta.

Razbojnik se teško privikava na život u školi i svaki čas pokaže ponešto iz svog pređašnjeg zanata.

Jednom je, na primjer, učitelj nacrtao na školskoj tablici zeca i pitao đake: – Čik, nek pogodi neko šta je ovo! Razbojnik brže-bolje trže iz torbaka svoju kuburu, opali u tablu i viknu: – Ura, pogodio sam!

Kad su u školi učili sabiranje, razbojnik Petrekanja umjesto zrnaca i štapića služio se olovnim kuglicama, olovku je zarezivao sjekirom, a umjesto pucaljke od zove služio se kuburom. Najzad je počeo svoje male drugove da vija po dvorištu topuzom, pa se učitelj naljuti i zovnu njegovu majku.

– Stara, tvoje dijete se rđavo vlada. Šta da radim s njim? Puca iz kubure, bije se topuzom, torbak mu je pun baruta. Jednog dana čitava škola odletjeće mi u vazduh.

– Gle ti nevaljalca! Ovamo s njim! – povika starica. Razbojnik se od straha zavuče pod svoju klupu, ali ga rasrđena majka zgrabi za uvo i napolje ga izvuče.

– Ovamo daj te tvoje opasne igračke, nevaljalče jedan!

– Pa ja se ne znam ničim drugim igrati nego ovim! – zaplaka Petrekanja. – Zašto velikom djetetu oduzimate igračke?

Ražali se starom učitelju i uze da moli majku:

– Ostavi mu njegove igračke. Ja ću se već potruditi da mu pokažem neke mnogo korisnije igre.

– Ostavi, ostavi! – zagrajaše sva djeca kupeći se oko razbojnika. – Naš je Perica ipak dobar drug.

Na te dječje riječi sasvim se smekša surovo razbojnikovo srce. Vidio je da su mu njegovi mali drugovi oprostili sve dotadašnje grubosti, pa mu iz očiju potekoše suze krupne kao divlje kestenje.

Od toga dana, uz učiteljevu pomoć, razbojnik zaista poče sasvim drukčije upotrebljavati svoje igračke. Sjekirom i nožem načinio je pored škole golubarnik, nekoliko kućica za čvorke i strehu za vrapce. Topuzom je oko školskog dvorišta poudarao jake hrastove stubove i ogradio ga.

– A šta je uradio s kuburom? – pitate.

I za kuburu se našlo dosta posla. Kad bi se djeca zimi vraćala iz škole, razbojnik Petrekanja pratio ih je kroz obližnje gajeve u kojima su se u to doba godine javljali vuci.

Čim bi u selu čuli pucanj, ljudi su obradovano uzvikivali:

– Opa, Petrekanja ucmeкао još jednog vučinu!

Ubrzo je svaki đak u školi dobio šubaru od vučjeg krzna, i to s naušnicama. Učitelj je dobio medvjedu bundu, dok je sam Petrekanja i dalje nosio samo jednu običnu vunenu kapu, koju mu je njegova majka oplela od svog starog šala.

– Ipak mi je najtoplije u ovoj kapi – govorio je on. – Čim je stavim na glavu, sjetim se da me mama još uvijek mnogo voli, pa mi više nije hladno oko srca.

Sa svih strana oko škole se počеше kupiti ptice, jer su čvorci po čitavoj okolini nabrbjali čitave bajke o razbojnikovoj dobroti. Za pticama se, naravna, došunjao i onaj nevaljali pticolovac i počeo da razapinje svoje mreže i lukave zamke. Kad ga je opazio, Petrekanja nadiže viku i pojuri za njim.

– Čekaj samo, nećeš mi se ni na nebu sakriti! Zar si opet došao da diraš moje dobre ptičice!

Jurio ga i jurio čitav dan kroz osniježenu šumu, preko brda i dolina, ali kad predveče započe snježna vijavica, pticolovca nestade kao da je u zemlju propao.

– Sigurno se sakrio negdje na nebo – progundā Petrekanja i počēša se ispod svoje pletene kape. – On se, vjerovatno, i dosad tamo skitao loveći ševe. Sad nemam vremena da ga jurim, ali čim dođe školski odmor, potrudicu se već da se nekako uspentram na nebo i da ukebam tog nevaljalca.

Poučavan od učitelja i od svoje mame, uvijek okružen djecom i pticama, bivši razbojnik bio se tako prodobrio da je ubrzo postao miljenac čitave škole. Kad bi izišao pred tablu da odgovara lekciju, čitav razred bio je spreman da mu šapuće. Čak bi se i ptice okupile po školskim prozorima, pa bi se čvorci razbrbljali i došaptavali mu sve što su znali i čuli od đaka, vrapci su grajali i hrabрили ga, a golub je umilno gukao da još više smekša učiteljevo srce. Ako Petrekanja pored sve njihove pomoći ipak nije znao lekciju, stara vrana na orahu preko puta ožalošćeno bi graknula: – Kvarr, grrozni kvarr: dobrri rrazbojnik Petrrekanja pogrrešno rradi rračun!

Na kraju školske godine razbojnik je dobio odličnu ocjenu iz vladanja, osrednju iz učenja, a kao ljubitelj ptica dobio je na poklon knjigu "Ptičije carstvo", punu šarenih slika.

Razgledajući tu zanimljivu knjižicu, Petrekanja se odjednom sjeti odbjeglog pticolovca i povika: – Eh, sad moram da potražim onog nevaljalca, jer kakva je hulja, taj će se uvući čak i u ptičije carstvo, pa će tek onda biti rusvaja. Najprije ću morati da pretražim nebo, jer gore ljeti ima dosta ševa, pa se taj sigurno šunja negdje oko njih.

Razbojnik strpa u torbak svoju kuburu, topuz i ostalo oružje, pa opraštajući se od učitelja i djece reče: – Postaraću se da se vratim do početka nove školske godine. Ako li se pak zadugo ne vratim, znači da još uvijek lovim pticolovca. Doviđenja, drugovi, i pozdravite vranu koja je juče otišla svojoj sestri u goste.

Prođe veselo ljeto, nastupi svijetla jesen, poče i nova školska godina, a razbojnik Petrekanja se nikako ne vraća.

Čeka stari učitelj, izviruju đaci na prozor, ali od razbojnika ni traga. Tek ponekad, iza gomile oblačja na zapadu, bljesne žuta svjetlost i čuje se potmuo tutanj, pa čitav razred skoči na noge.

– Eno ga, Perica puca iz kubure.

Predveče, dok uz nebo rastu planine od oblaka, djeci se čini da u njima vide svog nezaboravnog druga. Opet je kosmat i obradatio, nečujno se šunja prema mjesecu i u ogromnoj ručerdi drži svoj topuz. Nekad u noći zašumori vjetar kao da je iza sela proletio plašljivi pticolovac. Odmah zatim prošiba zvijezda ostavljajući ognjen trag. Zar to nije zrno iz Petrekanjine kubure?!

Ptice povazan brbljaju o svom zaštitniku, a kad im se učini da iz daljine čuju njegov glas, one nadignu silnu graju i polete mu u susret, ali – to nije bio on. To samo uz dubodoline huji vječita skitnica i beskućnik vjetar.

Žao starom učitelju njegovog dobrog đaka, pa moli vranu da ga malkice potraži po svijetu. Poletje vrana iznad stare šume i brzo se izgubi s vidika. Letjela je tako nekoliko dana, vidjela mnogo orašja po bregovima i brojne piliće po dvorištima. Kad se konačno vratila natrag, ona pred učitelja baci staru pletenu kapu, koju je razbojnik izgubio jureći za pticolovcem, i tužno graknu: – Kvarr Petrekanja! Kvarr Petrekanja!

Učitelj je uzdahnuo za svojim starim đakom koji je otrčao bogzna kud, možda i na kraj svijeta, samo da uhvati pticolovca. Kapu je poklonio vrani, a ona je odnese u svoje gnijezdo i snese u nju jaja. Kad se izlegoše mali vranići, bilo im je toplo u mekoj vunenoj kapi i tako je, dakle, razbojnik Petrekanja i poslije svog nestanka koristiopticama.

Zaista: kvarr Petrekanja! Kud li je on otišao, gdje li se skita?

MJESEČEV GOST

Ovo je priča o dječaku koji je čitave jedne ljetne noći bio Mjesečev gost. Nju mi je pričao stari čobanin Kosta Plašivuk na prostranoj visoravni planine Runolista. Tamo bez prestanka luta i šapuće hladan povjetarac, pa od njega svaki čobanin brzo nauči da priča neobične i tužne priče.

Mali Vučić, dječak o kome priča govori, živio je, na planini kod svog poočima, starog čobanina Baje: Više nikog na svijetu nije ni imao. Otac mu je poginuo u velikom boju na Kozari, a majka i sestra nastradale u snježnoj mećavi prilikom četvrte neprijateljske ofanzive.

Vučić je pomagao starom Baji u čuvanju ovaca. Povazdan je bio na prostranom pašnjaku, gledao s visoravni okolne planinske lance i svijetlo plavo nebo nad sobom. Sjetio bi se i svojih roditelja, pa mu se sve činilo da čuje tutanj topova s Kozare i sipkavo šumljenje mećave koja zavija izbjeglice. Od tuge bi mu suze počele da kapaju na mirisnu planinsku travu.

Prolazeći pašnjakom u rano jutro, stari Baja je nalazio bokore nekog neobičnog tužnog cvijeća pokapanog rosom i sjetno je gundao: – Gle, opet je moj mali Vučić plakao za roditeljima. Ovako lijepo cvijeće može da izraste samo iz dječijih suza.

Jedne zvjezdane ljetne večeri dječak se sjeti da mu je sutra deseti rođendan.

Deseta godina! Kome da ispriča svoju radost što je narastao tako veliki dječak? Ko će da mu čestita rođendan, da mu donese kakav bilo poklon? Da li će se možda dobri stari čobanin toga sjetiti?!

Ali dobri starac vazdan je lutao nekud po gori, kasno se vratio i sad je umoran spavao na svojoj postelji od mahovine. Dječaku je bilo žao da ga budi i podsjeća ga na svoj rođendan.

Sjedio je tako dječak na pragu pastirske kolibe i gledao bezbrojne treperave zvijezde, kad odjednom – iza okolnog drveća poče da raste nekakav džinovski crveni požar.

– Gle, šta je to? – uplaši se mališan, ali već u sljedećem trenutku njegovo se lice razvuče u srećan smiješak – iza drveća se pokaza sjajan i pun Mjesec.

– Dobar večer, dječčače! – javi se Mjesec tihim srebrenastim glasom.
– Ti još ne spavaš?

– Ne spavam – odgovori dječak. – Sjutra je moj deseti rođendan, pa...

– O, pa što to odmah ne kažeš! – uskliknu Mjesec. – Čekaj, čekaj, u slavu tvog rođendana moram da ukrasim i okitim čitavu prirodu.

Po čitavoj šumi mjesec provuče kroz grane tanku srebrnu paučinu, poprska pašnjake s bezbroj blistavih zvjezdica, čitav kamenjar zaikri sjajnim okcima "mačjeg zlata". Zapali se i bljesnu malo gorsko jezero uokvireno mahovinom.

– No, kako ti se sviđa, mali moj?

Po čitavoj poljani Mjesec izbudi nevidljive svíce i oni s upaljenim fenjerčićima poletješe na sve strane. Oživje pašnjak od njihovog sijevanja.

– I ovo je za tvoj rođendan, mali moj! – reče Mjesec. – Ti si noćas moj dragi gost.

U dubini šume Mjesec probudi sve vjeverice i reče im:

– Brzo dajte orahe i lješnike. Treba darovati jednog dobrog mališana.

Hitre vjeverice pojuriše gore-dolje, desno-lijevo, pravo-krivo, strmoglavo-strmonogo, u svim nemogućim i mogućim pravcima. Razletješe se: beru, tresu, trgaju, kupe i pronalaze darove. Jedna je čak dospjela da se zavuče i u torbu nekog starog čobanina i da otud, zajedno s lješnicima, pokupi sva olovna zrna za ubijanje vukova.

– Oho-ho, ovo su tek pravi lješnici! – povika ona.

Ubrzo se preko obasjane poljane pojavi povorka vjeverica noseći orahe i lješnike.

Zajedno s njima bio je i jedan mali divlji mačak. Videći u šumi mnoštvo vjeverica, i on je sam od sebe pomislio da je vjeverica i krenuo je preko pašnjaka u tome nemirnom društvu. Umjesto lješnika on je dječaku nosio na poklon jedno šareno fazanovo pero.

– Evo ti prvih darodavaca, dječčače! – uskliknu Mjesec. – Žure se da ti čestitaju rođendan.

Poslije vjeverica Mjesec potraži zečeve i predloži im da i oni obiđu malog slavljenika i donesu mu poklone.

– Hop-la! Idemo, idemo! – povikaše zečevi uglas, ali kad se povede riječ o poklonima, svi objesiše uši, jer su bili pojeli sve što su imali. Sve do posljednjeg kupusovog lista.

– Kad već nemamo kakva poklona, mi ćemo pred mališanom odigrati kakvu igru – predloži najstarija zečina.

– Možemo, na primjer, onu: "Bojiš li se mraka, Mjeseče?"

– Ili ono: "Drži se dobro, Žučo!" – dočeka drugi zec.

Zečja povorka hrabro krenu kroz šumu, ali kad stiže na ivicu pašnjaka, svi stadoše kao ukopani. Niko se nije usuđivao na otvoreno polje po ovako sjajnoj mjesečini.

Najzad se stara zečina ipak ojunači.

– Idem ja naprijed, a vi ostali za mnom.

Zečina zažmiri i zakorači preko pašnjaka, a za njim čitava ostala družina sve se držeći jedan drugom za rep. U pola pašnjaka zečina najzad otvori jedno svoje žuto okce i progundā: – Hm, pa baš i nije tako strašno!

Mali Vučić od srca se smijao gledajući razne zečje igre počevši od one "Kupus gricka zeka mali", pa sve do čuvene zečje ratničke igre "Nek mi pseto vidi rep".

Probuđen zečjom grajom, izvuče se iz svoje kućice i ovčarski pas Žuća i pospano progundā: – Ovamo, slavni igrači, da vas u zagrljaj stegnem!

Na te riječi zečevi prsnuše kud koji. Ostade samo mali divlji mačak ratoborno nakostriješen, za boj spreman. Poslije vjeverica, on se bio pridružio zečevima, jer su mu se bile dopale njihove igre.

U čast dječakova rođendana čak su i zvijezde priredile utakmicu u klizanju, pa su se vratolomno tociljale i letjele niz čisto i glatko noćno nebo. Za njima je blistao i brzo se gasio sjajan trag.

– Bah, čudna mi čuda! – kiselo reče ovčar Žuća. – Pustite vi niz nebo jednog zeca, pa ću ja za čas prestići sve zvijezde!

I jedan oblačak htio je da nečim obraduje dječaka, pa je sinuo s dvije-tri munje i pokušao da zagrmī. To mu baš nije najbolje pošlo za rukom, jer je još bio mlad i neiskusn.

Umjesto grmljavine ispalo je neko nejasno mumljanje slično režanju.

– Phi, to znam i ja! – naruga se Žuća, ali se ipak uvukao u svoju kućicu da mu ne pokisne rep.

Tako je Mjesec čitave noći dovodio sad ovoga sad onoga da mu zabavljaju maloga gosta i da ga obraduju za njegov deseti rođendan. Tako je i jedan rogati jelenak odzujao svoju noćnu pjesmu, a šimšir

je izvodio jednu čudnu bezglasnu igru sve dok mu se nije zavrtjelo u glavi. Vjetar noćnik pričao je nekakvu čudnu priču koja nije imala ni početak ni kraj, ali zato je sve što valja bilo u sredini.

Mali Mjesečev gost najzad je sav srećan oborio glavu i čvrsto zaspao na pragu kolibe.

Spuštajući se za goru, Mjesec ga je još jednom pomilovao svojim zlatnim prstima i utonuo iza drveća.

Ali još je neko mislio na našeg mališana. Bio je to njegov dobri stari poočim, čobanin Baja.

Ujutru starac probudi dječaka i veselo reče:

– Vučiću, čestitam ti deseti rođendan! Evo i poklona koji sam ti spremio. Pogledaj samo!

Iz starčevih ruku začuđeno je buljilo u dječaka jedno mrko čupavo meče.

Gdje li ga je samo stari smogao, kako li ga je sinoć sakrio da ga dječak ne vidi?! Zaista, samo onaj ko mnogo voli mogao je da ulovi jedan takav poklon za rođendan.

BRKO I ŠMRKO

Pošla su u rat dva susjeda, dva školska druga, Šmrko i Brko.

Šmrko je bio praznovjeran čovjek, pa je prije polaska otišao kod jednog seoskog vračara i zamolio ga: – Vračaru-pogađaču, načini mi amajliju (zapis) koja će me štititi od topova, pušaka, sabalja, bijesnih mačaka, buva, kopriva, zemljotresa i drugih nevolja. Znaš, pošao sam u rat pa hoću da se osiguram.

– U redu, bratac, samo ćeš mi dobro platiti – reče vračar, pa ode u svoj sobičak i dade se na posao.

Uzeo je brk od mačka, komad zečjeg sala, dlaku od medvjeda, krilce od šišmiša, perce od buljine i komadić magarećeg kopita, pa je sve to zašio u crnu krpu i – eto ti amajlije koju praznovjerne delije nose o vratu.

Kad je sve to uradio, vračar se lukavo nasmija i reče u sebi: – Oho, dobro ću ja živjeti dokle god bude ovakvih pametnjakovića kao što je ovaj Šmrko. Zašio sam mu u ovu krpu komad magarčeva kopita, nek bude i ostane prava magarčina.

Objesi Šmrko amajliju o vrat i pođe da se pohvali svom drugu Brki.

– Pogledaj što sam dobio od vračara. Ovo je najbolja zaštita u boju. A šta ti imaš?

Brko mu pokaza jednu staru pletenu kapu. Bila je to obična vunena kapa koju je Brkina majka plela sinu za hladne dane.

– Evo, to je moja amajlija.

Šmrko zavrije kapu na prstu i nasmija se:

– Ha-ha-ha, šta će ti u ratu pomoći ova stara kapetina?! Da nećeš u nju loviti granate?

– To ćeš već vidjeti.

Dok je majka plela kapu svom Brki, pjevušila je mnoge pjesme i šaputala stare priče koje je nekad pričala malom sinu. Sjetila se zatim da joj sin ide u boj da brani zemlju, pa je, pletući, šaputala bezbroj lijepih želja i savjeta svom junaku.

Koliko je toga majka razmišljala dok je plela, to valjda ne bi stalo ni u kakvu staru knjigu s kožnim koricama. Kakvu knjigu! Zar se u nju mogu uhvatiti sve misli jedne mame, pa makar ona pomalo i dremuckala od umora i mnogih godina?

Krenuše tako u boj; Brko s kapom i Šmrko s amajlijom. Idu oni, idu: jedan-dva, jedan-dva, lijeva-desna, lijeva-desna!

– Pogledaj samo ova lijepa brda i doline, – šapuće Brki tajanstven glas iz mamine kape – sve ćeš ti ovo, sinko, braniti. Pazi onu livadu kako se rascvjetala! Zar ćeš dopustiti da je gazi tuđinska noga? A ovaj potok! Zar da ga mute konji osvajača?!

Šapuće tako Brki mamin glas, drag i topao, i on sve bodrije korača. Pored njega oborene glave klima Šmrko. Evo šta njemu, praznovjernom čovjeku, došaptava vračareva amajlija: – Budalo jedna, kud si pošao? Bolje ti je da se zavučješ iza peći kao mačak, da se sakriješ u tamnu pećinu kao šišmiš. Čim zapuca, namaži tabane zečjim salom, pa strugni s bojišta.

Ni magare se ne brine za otadžbinu, pa je opet živo i zdravo.

Stigli naši junaci na granicu. Smjestiše se u rovove. Noć, tišina. Očekuje se napad neprijatelja.

Brko i Šmrko ćute jedan kraj drugoga, ali su zato budne njihove misli i – kapa i amajlija.

– Hajde, čuješ, da bježimo odavde! – hukće amajlija glasom sove. – Strugnućemo nečujno kao šišmiši, oprezno kao dva mačka, brzo kao zečevi. Nemamo za šta ginuti.

– A ko će onda čuvati naše kuće, našu djecu, polja, šume, more? – pita kapa zabrinutim šapatom dobre majke.

– Nek svak samo svoju kožu čuva! – gundča iz amajlije samoživa medvjeda dlaka.

S neprijateljske strane iznenada zaprašta mitraljez.

– Vatru tabanima! – podviknu Šmrki vračareva amajlija i on zaista nadade da bježi tako brzo, tako br-r-r-rzo, kao da mu pod petama gori vulkan, kao da mu je pod tabanima zapaljen Rim i još jedna šibica više. Jurio je kao puščano zrno, kao kometa niz noćno nebo, kao... kao... prosto ga ne bi stigao ni onaj slavni grčki Maratonac koji je trčao s bojišta, ali po sasvim drugom poslu.

A šta je bilo s našim Brkom?

Kad se čuo mitraljez, naš ti Brko nabli kapu do samih očiju, a uto se iz nje ču brz šapat.

– Sine, samo hrabro! Čitava te zemlja gleda, nemoj se osramotiti.

Ej, kako li se te noći borio naš Brko! Pucao je, bacao je bombe, jurišao i zaista mu se činilo da u žaru boja vidi čitavu domovinu.

– Samo hrabro, družo! – čuo je glas radnika od užarenih peći topionica.

– Udri muški, rođače! – javljao se iz planine krupan drvosječa.

– Ne dajte naše škole! – domahivali su mu đaci kroz prozor iz razreda.

Vidio je čak i žuta leptira u jednoj livadi svog dalekog sela. Od pucnjave je podrhtavao krilima kao da moli u velikom strahu: – Čuvaj nas, Brko! Sjećaš li se kako si se s nama igrao dok si bio mali?

Pred zoru je Brko bio ranjen. Pao je u visoku travu i upravo kad je htio da jaukne, dodirnuo je rukom svoju kapu i čuo utješni šapat: – Samo hrabro, sine. Sjeti se kako je Rajić branio topove, kako je Zrinjski jurišao iz Sigeta, sjeti se one pjesme o hajduku koju sam ti u djetinjstvu kazivala: "On od rane jauknuti neće, pokraj sebe uplašiti druga..."

Brko je u šapatu prepoznao glas svoje majke, pa je stegao zube, prihvatio pušku i dalje pucao. Tek ujutru ga pronađoše bolničari i ponesoše na previjalište. Dok su ga namještali na nosilima, učini im se da čuše šapat neke stare žene: – Pažljivo, drugovi, samo pažljivo.

– Ko je to rekao? – začudi se prvi bolničar.

– Čini mi se ova stara kapa! – dočeka drugi.

– Šta ona ima mene da uči u mom zanatu?! – naljuti se prvi bolničar. – Zar mi ona nešto zna?

– I još kako zna – javi se ranjenik. – Ona me je poučila kako se brani otadžbina.

– Oho-ho, vidi ti! – začudi se prvi bolničar. – E, onda je ta tvoja kapa zaslužila da pred njom čovjek skine i šešir, i cilindar, i šajkaču, i čakov, i šljem, i šubaru, i sve drugo što se nosi na glavi.

– Tako je, tako! – potvrdi drugi bolničar. Tek mnogo kasnije ranjenik je ispričao bolničarima da čudotvorna moć njegove kape potiče otuda što je majka uplela u nju svoju ljubav i brigu za sinom, sve lijepe priče i stare pjesme koje su govorile o junacima i drugim velikim ljudima domovine...

A sad vatru pod tabane ne bismo li stigli našeg Šmrku! Gdje li se taj dosad skrasio?

Eno Šmrke: zavukao se negdje u napuštenu medvjedu jazbinu. Dršće od straha i moli svoju amajliju: – Jao, spasi me, molim te!

Moli Šmrko i moli, ali mu ništa ne pomaže. Iz mraka jazbine bulje u nj okrugle sovine oči, blistaju očurde mačka, keze se magarci, gundaju medvjedi, lepeću mu oko glave šišmiši, ljutito škljoca gvozdenzuba.

Da Šmrko nije praznovjieran, on od svega toga ne bi ništa ni čuo ni vidio. A ovako – šta drugo i da očekuješ od nekoga ko nosi o vratu amajliju s toliko budalaština!

IZOKRENUTA PRIČA

(Ova je priča pretrpjela zemljotres, pa je u njoj sve ispreturano. Pokušajte vi da svaku riječ vratite na njeno pravo mjesto.) Tek je brdo izišlo iza sunca, a krevet skoči iz prostranog čiče, navuče noge na opanke, stavi glavu na kapu i otvori kuću na vratima.

– Gle, noćas je zemlja dobro pokvasila kišu! – začuđeno progundča brk sučući čiču, pa brzim dvorištem požuri niz korake, istjera štalu iz krave i reče: – Rogata livado, idi pasi u zelenoj kravi, a ja ću noge pod put, pa ću poći u drva da donesem šume.

Čiča stavi rame na sjekiru i namignu babom na svoje oko.

– Bako, skuvaj u jajetu četiri lonca dok se posao vrati s čiče. Danas će ručak slatko pojesti starca.

Put raspali niz čiču dižući svojom širokom prašinom oblake opanaka. Od toga se uplaši neka kola, pa u trku izvrnuše konje, a uzda ispusti kočijaša i bubnu ledinom o leđa.

Događaj se uplaši od ovoga neobičnog čiče i opruži polje preko nogu jureći brže nego brdo preko zeca. Najzad, kad je bacio sebe ispred pogleda, od zuba mu zacvokota strah i glava mu se diže na kosi: iz obližnjeg vuka virila je krvoločna šuma!

– Au, sad je bostan obrao čiču! Obuzet ludim starcem, naš ti strah preskoči preko čakšira i podera trn, pa brže od polja potrča preko zasijane zvijezde.

Pred kućnom babom dočeka ga vjerni prag.

– Tako mi svetog vuka, eno nedjelje u šumi! – viknu glasina hrapavim čičom.

Kuća se prepade, uskoči u babu i zabravi ključ vratima, a siroto drvo pope se na čiču i gore se uhvati granom za ruke očekujući dvorište da dojuri u vuka.

BILJEŠKA O PISCU

Branko Ćopić (1915-1984) rođen je u selu Hašanima kod Bosanske Krupe. Priče i pjesme je počeo objavljivati još kao student Filozofskog fakulteta u Beogradu. Pred Drugi svjetski rat su mu izašle četiri zbirke pripovjedaka ("Pod Grmečom" – 1938, "Borci i bjegunci" – 1939, "Planinci" – 1940. i "U carstvu medvjeda i leptirova" – 1940).

Rat je proveo u partizanima, gdje je nastala njegova ratna i rodoljubiva lirika. I u godinama poslije rata objavljuje više proznih i pjesničkih knjiga sa istom tematikom.

Iz njegovog bogatog stvaralaštva možemo izdvojiti ove knjige: "Sveti magarac" –1946, "Ratnikovo proljeće" –1946, "Ljudi s repom" –1949, "Glupi barut"–1957, "Ne tuguj, bronzana stražo" – 1958, "Gorki med" – 1959, "Nesmireni ratnik" – 1959, "Osma ofanziva" – 1964, "Bašta sljezove boje" –1970, "Delije na Bihaću" – 1975, "Skiti jure zeca" – 1977, "Seosko groblje" – 1978, romane za djecu i omladinu: "Orlovi rano lete", "Slavno vojevanje", "Magareće godine" i druge, te zbirke pjesama: "Djeda-Trišin mlin", "Priče ispod krnjeg mjeseca" i druge.

Branko Ćopić je veoma čitan i voljen pisac. Njegovi književni nastupi i uopšte susreti sa publikom bili su ispunjeni neponovljivom vedrinom i uvijek popraćeni burom smijeha i radosti.